

Ernest Mandel: Till den permanenta revolutionens försvar

Innehållsförteckning

En felaktig metod.....	1
Frågans kärnpunkt.....	10
Proletariatets diktatur eller ”tvåklassregering”: det historiska bokslutet.....	12
Proletariatets diktatur och bondekriget.....	19
Frågan om proletariatets självbegränsning.....	25
De teoretiska rötterna till Doug Jenness fel.....	28
Från ett övergivande av den permanenta revolutionen till ett övergivande av den antibyråkratiska politiska revolutionen?.....	33

[Först publicerad i *International Viewpoint* nr 32 (13 juni 1983), och sedan i *Intercontinental Press*, 8 augusti 1983.]

Kamrat Doug Jenness’ artikel ”Vår politiska kontinuitet med bolsjevismen” (*International Socialist Review*, april 1982) inleder ett nytt skede i debatten om en revolutionär strategi för mindre utvecklade länder. I sitt första bidrag¹ begränsade sig kamrat Jenness till att föra fram ett ”nytt sätt att läsa” Lenins skrifter. Nu har han gått vidare till ett direkt angrepp på Trotskij och teorin om den permanenta revolutionen – ofta uttryckligen, ibland genom att låtsas polemisera mot mig.

En felaktig metod

Kamrat Jenness’ artikel analyserar den livsviktiga frågan om en revolutionär strategi för de mindre utvecklade länderna med hjälp av en helt igenom felaktig metod. Istället för att titta på *verkliga revolutionära processer* såsom de har utvecklats från den ryska revolutionen 1917 fram till våra dagar, och studera hur samhällsklasserna agerade under alla dessa revolutioner, och vad resultatet blev av de strategier som följdes av de olika partier och politiska strömningar som påverkade eller ledde dessa revolutioner – de segrar eller nederlag som blev följden – så inriktar han sig på en *studie av texter*, en undersökning av vad Lenin, Trotskij, Marx och andra författare skrev i frågan. Denna metod är inte materialistisk. Den är dogmatisk.

Felet hos kamrat Jenness är inte bara dogmatiskt. Hans dogmatism är också skolastisk — han väljer ut citat för att pröva och bevisa en förutfattad teori. Han vill inte befatta sig med att läsa dessa verk för att få reda på vad författarna verkligen ansåg i ett givet ämne. Det är uppenbart utifrån flera fall.

1. På grundval av ett citat som tagits ur sitt sammanhang ur en polemisk artikel som Trotskij skrev 1933, *Sovjetunionens klasskaraktär*, tillskriver kamrat Jenness (på sidan 35 i sin artikel) Trotskij uppfattningen att arbetarstaten, proletariatets diktatur, inte skapades i Ryssland efter oktoberrevolutionen 1917, utan först på hösten 1918, eller till och med 1921, eller ännu senare. Det finns ingen grundval för detta antagande.

I artikeln polemiserade Trotskij i själva verket mot de som vill tillämpa absoluta (och därmed felaktiga) måttstockar för att definiera proletariatets diktatur, för att kunna förneka att det

1 I *International Socialist Review*, som följde med *Militant*, vol 45, nr 42, 13 november 1981.

existerade en arbetarstat i Sovjetunionen 1933. Med elegant ironi visar han hur sådana argument leder till absurda slutsatser. Han säger till dem: om vi skulle följa ert sätt att använda absoluta normer så skulle proletariats diktatur inte ha existerat efter oktober 1917, den skulle inte ha existerat 1918, och inte heller 1920, och den skulle inte ha existerat under NEP. Eftersom ni förnekar att den existerar under Stalin, så förnekar ni med andra ord att den någonsin har existerat. Men Trotskij följer *inte* detta argument till sin absurda slutsats *därför att han håller med om det, utan därför att han avvisar det*. Ty själva det stycke som Doug Jenness hämtade citatet ur slutar med följande ord, som kamrat Jenness underlät att citera:

För dessa gentleman är proletariats diktatur helt enkelt ett orealiserbart begrepp, en ideal norm som inte kan förverkligas på vår syndfulla planet. (Leo Trotskij, *Sovjetunionens klasskaraktär*, på marxistarkiv.se, s 5.)

I samma artikel säger Trotskij uttryckligen:

Proletariats diktatur upprättades genom en politisk omvälvning och ett treårigt inbördeskrig.

Och:

Så länge de egendomsformer som *skapats av oktoberrevolutionen* inte har vräcks över ända förblir proletariats den härskande klassen. (*Ibid*, s 3-4. EM:s kursivering.)

Ända till slutet av sitt liv försvarade han bestämt tanken att proletariats diktatur verkligen uppnåddes i och med den socialistiska revolutionen i oktober 1917.

2. Kamrat Doug Jenness säger (sid 36):

om man använder de kriterier som marxister sedan 1930-talet har använt om en arbetarstat, och vilka baseras på vår analys av den sovjetiska arbetarstatens byråkratiska förfall – så uppstod inte en arbetarstat i Ryssland förrän tidigast på hösten 1918, vilket Trotskij förklarade i sin artikel från 1933.

Kamrat Doug Jenness kommer inte med skuggan av bevis för att Trotskij eller någon annan revolutionär marxistisk författare, ”sedan 1930-talet” antas ska ha förändrat definitionen att oktoberrevolutionen upprättade proletariats diktatur. Å andra sidan kan vi åberopa ett stort antal dokument som skrevs efter 1933, och vilka säger raka motsatsen:

- I *The Workers State, Thermidor and Bonapartism* [Arbetarstat, termidor och bonapartism], som skrevs 1934, sa Trotskij: ”Oktober 1917 fullbordade den demokratiska revolutionen och inledde den socialistiska revolutionen...”
- **Den förrådade revolutionen**, som skrevs 1936, börjar med följande mening: ”Med hänsyn till den ryska bourgeoisins obetydlighet kunde de demokratiska uppgifterna i det eftersatta Ryssland – som likvideringen av monarkin och det halvfeodala bondeslaveriet – endast genomföras av ett proletariats diktatur.”
- I *Kommunistiska manifestet 90 år*, (oktober 1937), skrev han: ”Marx satte senare den kapitalistiska staten i motsättning till en stat av Kommunens typ. Denna ’typ’ antog efteråt sovjeternas mer grafiska utformning.”
- I **Övergångsprogrammet**, som skrevs 1938, skrev Trotskij: ”sovjetmakt, d v s proletariats diktatur”.

- I artikeln *From a Scratch to the Danger of Gangrene* [Från en skråma till fara för kallbrand], daterad 24 januari 1940, talade Trotskij om "(Sovjetunionens) samhälleliga grundvalar som upprättades av oktoberrevolutionen."
- Många författare som är medlemmar i SWP uttrycker inte saker och ting särskilt annorlunda. I förordet till **Den socialistiska revolutionens Övergångsprogram**, som gavs ut 1973, skrev Joseph Hansen så här om den uppfattning om den ryska revolutionen som försvarades av Trotskij: "Han [Trotskij] gjorde det i sin teori om den permanenta revolutionen, som tolv år i förväg på ett riktigt sätt förutsade det förlopp som oktoberrevolutionen tog 1917."
- I *International Socialist Review* från september 1973 skrev kamrat Dick Roberts: "Efter att bolsjevikerna hade erövrat majoriteten i sovjeterna ledde Trotskij och Lenin i oktober 1917 en socialistisk revolution mot den provisoriska regeringen, störtade den och upprättade en proletär diktatur."
- Och kamrat Doug Jenness skrev själv 1970: "Trots att Lenin var helt överens med Trotskij's analys att den kapitalistiska klassen inte kunde leda den ryska revolutionen, så trodde han före 1917 att revolutionen skulle bli 'demokratisk' snarare än socialistisk, det vill säga att den inte skulle gå utöver den borgerliga demokratins ramar. Hans berättigade betoning av böndernas betydelse för den ryska revolutionen fick honom dessutom att, i sin beskrivning av revolutionens dynamik, föra fram en mellanliggande formel som tillskrev bönderna – som var arbetarnas allierade – en gemensam ledande roll som de inte kunde anta. Han manade till en 'arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur' och inte med *Trotskij's korrekta formulering en arbetarklassens diktatur med stöd från bönderna*." (Doug Jenness, "Inledning" till **Leon Trotsky on the Paris Commune** [Leo Trotskij om Pariskommunen], New York: Pathfinder, 1970.)

3. På sidan 37 i sin artikel framkastar kamrat Doug Jenness att Lenin i sin diskussion med Kautsky (**Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky**) hade antytt, eller till och med uttryckligen sagt ("Det gick just så som vi hade sagt"), att proletariatet marscherade jämsides med bönderna i sin helhet under den demokratiska revolutionen, *och sedan enbart med fattigbönderna* under den socialistiska revolutionen. Men det är inte alls vad Lenin säger i sin broschyr från 1918. I själva verket säger han raka motsatsen. Ty han syftar på alliansen mellan proletariatet och bönderna *efter proletariatets erövring av makten* i oktober 1917, det vill säga *efter upprättandet av proletariatets diktatur*, och inte alls under loppet av den så kallade demokratiska revolutionen i februari-mars 1917, eller någon tidpunkt före den socialistiska revolutionen i oktober. Kamrat Doug Jenness verkar till och med ha glömt bort titeln på Lenins broschyr, som är *Den PROLETÄRA (proletära och inte borgerligt-demokratiska!) revolutionen och renegaten Kautsky*. Men här är några exakta citat:

Slutligen skrev jag i augusti och september 1917, dvs *före den proletära revolutionen i Ryssland* (den 25 oktober eller 7 november 1917)... (*Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky*, på marxistarkiv.se, s 3.)

... *sovjetmakten, dvs den givna formen för proletariatets diktatur*... (*Ibid*, s 13.)

Han [Kautsky] talar inte om att [i] dessa teser [om konstituerande församlingen]... behandlades... också historien om konflikten i vår revolution *mellan konstituerande församlingen och proletariatets diktatur*. (*Ibid*, s 21.)

Men en stat av Pariskommunens typ, sovjetstaten, säger folket sanningen öppet och utan omsvep och förklarar, att den är proletariats och fattigböndernas diktatur. (*Ibid*, s 43. EM:s kursiveringar.)

Listan av citat skulle kunna förlängas ytterligare. Men till vilken nytta?

4. Vidare antyder kamrat Jenness i sin artikel (sid 37-38) att Lenin efter april 1917 vidhöll att hans uppfattningar från 1905 bekräftades av den ryska revolutionens förlopp 1917. Bortsett från det faktum att de citat som Doug Jenness återger inte alls säger det, utan bara syftar på de speciella aspekterna hos Lenins ståndpunkt 1905 och inte på "arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur", så utelämnar kamrat Doug Jenness en liten detalj i hela detta stycke. 1905 sa Lenin: "Men det blir givetvis inte en socialistisk utan en demokratisk diktatur." (Lenin, *Valda verk i 10 band*, bd 3, s 73, "Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen".)

I motsats till detta använde Lenin efter sina Aprilteser 1917 aldrig formuleringen "arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur" igen, (varför?) men hänvisade många gånger till att den ryska revolutionen upprättade (eller hade upprättat) proletariats diktatur (sovjetmakten). Hela boken **Stat och revolution** ägnas åt detta.

Deklaration om det arbetande och utsugna folkets rättigheter, som Lenin skrev 4 januari 1918, och som lades fram inför den konstituerande församlingen av den bolsjevikiska fraktionen – ett dokument som var av historisk betydelse för bolsjevikerna, eftersom det skulle vara den proletära "motsvarigheten" till den stora franska borgerliga revolutionens *Deklaration om de mänskliga och medborgerliga rättigheterna* – inleds med dessa ord:

Ryssland förklaras för arbetar-, soldat- och bondedeputerade sovjeternas republik. Hela den centrala och lokala makten tillhör dessa sovjet. (*Deklaration om det arbetande och utsugna folkets rättigheter*, på marxistarkiv.se, s 1.)

Vi har redan sett att för Lenin, Trotskij och bolsjevikerna var sovjetmakten lika med proletariats diktatur. I punkt 5 av *Deklarationen* sägs vidare:

För att trygga de arbetande massorna all makt och för att avlägsna varje möjlighet att återupprätta utsugarnas makt dekretas de arbetandes beväpning, bildandet av arbetarnas och böndernas socialistiska röda armé samt de besittande klassernas fullständiga avvärjning. (*Ibid*, s 1.)

Finns det någon annan stat än en arbetarstat, den proletära diktaturens stat, som kan förkunna borgarklassens avvärjning, arbetarnas beväpning, bildandet av en socialistisk armé?

Sovjetkonstitutionen som antogs i juli 1918, innan nationaliseringen av fabrikerna, införde förmånsrätt speciellt för proletariats, och föreskrev i artikel 23:

I arbetarklassens intressen ska den sovjetiska socialistiska förbundsrepubliken beröva rättigheterna från de individer och grupper som använder dem till den socialistiska revolutionens förfång.

Det bolsjevikiska partiprogram som antogs 1919 börjar med dessa ord:

Oktoberrevolutionen i Ryssland upprättade proletariats diktatur.

Kommunismens ABCD, som var en populär framställning av detta program, och skrevs av Bucharin och Preobrazjenskij, sa:

proletariatet, då det i oktober 1917 grep makten... (på marxistarkiv.se, s 68.)

Kommunistiska internationalens första kongress, som sammanträdde 1919, antog Lenins teser om ”Borgerlig demokrati och proletär diktatur”, som sa:

... den form för proletariatets diktatur, som faktiskt redan är utarbetad, d. v. s. sovjetmakten i Ryssland...

Sovjetmaktens väsen består däri, att just de klassers massorganisation, vilka undertrycktes av kapitalisterna, d. v. s. arbetarna och halvproletärerna... utgör de ständiga och enda grundvalarna för hela statsmakten, hela statsapparaten. (*Kominterns första kongress*, på marxistarkiv.se, s 11.)

Det är uppenbart: kamrat Doug Jenness kan bara åstadkomma en påstådd ”kontinuitet” mellan bolsjevismens ståndpunkter 1905 och strategin för den ryska revolutionen genom att först kasta överbord hela kontinuiteten i Lenins, bolsjevikpartiets, Kommunistiska internationalens, Trotskij, vänsteroppositionens och Fjärde internationalens ståndpunkter från april 1917 fram till idag.

5. Trots att det ord för ord tas från Trotskij protesterar kamrat Doug Jenness mot mitt uttalande, att en av orsakerna till skillnaderna mellan Lenin och Trotskij från 1905 till 1916 var det faktum att Lenin förväntade sig att en seger för den ryska revolutionen under ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur” skulle inleda en lång period av kapitalistisk utveckling i Ryssland, och vara en ekonomisk och social förutsättning för den socialistiska revolutionens senare seger (hela den ryska socialdemokratins gamla tes som först hade formulerats av Plechanov och sedan hävdats på nytt i det partiprogram som Lenin utarbetade tillsammans med Plechanov, och som bara Trotskij hade ifrågasatt 1905-1906).

För att underbygga denna punkt citerar Doug Jenness den berömda meningen ur Lenins broschyr från 1905, *Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen*, en mening där Lenin hävdar att man inte ska resa någon kinesisk mur mellan den demokratiska och den socialistiska revolutionen. Enligt vår uppfattning syftar inte denna mening på den socialistiska revolutionens seger (det vill säga proletariatets maktövertagande) utan på *inledningen av kampen* för att gripa makten. Hela sammanhanget tyder på det. Hursomhelst är kamrat Doug Jenness’ citat utvalt på gränsen till att vara skandalöst. Ty faktum är att Lenin i samma broschyr skriver exakt vad Mandel (och Trotskij före honom) hävdar att han gjorde angående möjligheten av *en kapitalistisk utveckling i Ryssland* som ett resultat av en seger för den demokratiska revolutionen:

denna demokratiska omvälvning i Ryssland [kommer] med hänsyn till landets nuvarande samhällsliga och ekonomiska struktur inte... att försvaga utan att stärka bourgeoisins herravälde. (Lenin, *Valda verk i 10 band*, bd 3, s 40-41.)

Slutligen må anmärkas att resolutionen, då den ställer minimiprogrammets förverkligande som den provisoriska revolutionära regeringens uppgift, därmed undanröjer de absurda halv-anarkistiska tankarna på att omedelbart förverkliga maximiprogrammet, att erövra makten för att genomföra den socialistiska omvälvningen. *Rysslands ekonomiska utvecklingsnivå* (en objektiv betingelse) och *nivån på de breda proletära massornas medvetenhet och organisation* (en subjektiv betingelse, som är oupplösligt förbunden med den objektiva) omöjliggör arbetarklassens omedelbara fullständiga frigörelse. (*Ibid*, s 45. EM:s kursivering.)

Vi bör tillägga att detta ”maximiprogram” knappt nämner det klasslösa samhället och ger ”proletariatets fullständiga frigörelse” innebörden att upprätta... proletariatets diktatur.

Marxisterna är absolut övertygade om den ryska revolutionens borgerliga karaktär. Vad innebär detta? Det innebär, att de demokratiska omdaningar av det politiska systemet och de sociala och ekonomiska omdaningar, som blivit nödvändiga för Ryssland, i och för sig inte alls betyder att kapitalismen undergrävs, att bourgeoisins herravälde undergrävs, utan att de tvärtom för första gången verkligen kommer att röja väg *för en bred och snabb, europeisk och inte asiatisk, utveckling av kapitalismen...* (*Ibid*, s 64. EM:s kursivering.)

I sådana länder som Ryssland lider arbetarklassen inte så mycket av kapitalismen i och för sig som av kapitalismens otillräckliga utveckling. Arbetarklassen är därför *obetingat intresserad* av kapitalismens vidaste, friaste och snabbast möjliga utveckling... Därför är den *borgerliga* revolutionen i *högsta grad fördelaktig för proletariatet*. (*Ibid*, s 66-67.)

Några månader senare skrev Lenin *Socialismen och bönderna*, där han ännu tydligare slog fast:

Den demokratiska omvälvningen, borgerlig till sin samhälleliga och ekonomiska innebörd, kan inte annat än uttrycka hela det borgerliga samhällets behov. (*Ibid*, s 178.)

Massan av bönder är inte och kan inte vara medveten om att inte ens den fullaste ”frihet” eller den mest ”rättvisa” fördelning om så av all jord undanröjer kapitalismen utan tvärtom skapar förutsättningar för att *den skall utvecklas särskilt brett och mäktigt*. (*Ibid*, s 180.)

På liknande sätt slog han i artikeln *Småborgerlig och proletär socialism* fast:

Liksom förhållandet var i andra länder är den även i Ryssland en nödvändig följeslagare till den demokratiska revolutionen som är borgerlig till sitt samhällsekonomiska innehåll. Den riktar sig ingalunda mot det borgerliga systemets grundvalar, mot varuekonomin och kapitalet... *En fullständig seger för denna bonderörelse undanröjer därför inte kapitalismen utan skapar i stället ett bredare underlag för dess utveckling, påskyndar och tillspetsar den rent kapitalistiska utvecklingen*. En fullständig seger för ett bondeuppror kan endast skapa ett fäste för den *demokratiska borgerliga republiken*, där proletariatets kamp mot bourgeoisin för första gången kommer att utvecklas i sin renaste form. (*Ibid*, s 189. EM:s kursivering.)

Lenins artikel ”The aim of the struggle of the proletariat in our revolution” [Målet för proletariatets kamp i vår revolution], som skrevs 9-21 mars 1909, citeras ibland som stöd för den motsatta åsikten: den diskuterar förvisso proletariatet som ”vägledare”, ”ledare” för revolutionen, och att det ”drar bönderna bakom sig”. Samma artikel ger en viktig roll till sovjeterna jämsides med deltagande i den revolutionära regeringen. (Lenin, *Collected Works*, bd 15, s 360-379.)

Men en objektiv genomgång av sammanhanget visar klart att det han diskuterar fortfarande är sovjeternas roll under *en demokratisk, icke socialistisk, icke permanent revolution*, del vill säga i en situation där kapitalismens samhälleliga och ekonomiska grundvalar inte har krossats utan snarare avsiktligt *främjas*.

Detta framgår tydligt vid en jämförelse mellan den angivna artikeln och en annan som Lenin skrev några månader senare, med titeln *Some sources of the Present Ideological Discord* [Några källor till den nuvarande ideologiska oenigheten] (28 november 1909). Denna artikel

säger utan möjlighet till osäkerhet eller missförstånd:

... Rysslands borgerliga utveckling är nu en given slutsats, men den är möjlig i två former – den så kallade ”preussiska” formen (att behålla monarkin och godsägarna, att på den givna historiska grundvalen skapa en stark, det vill säga borgerlig, bondeklass, etc) och den så kallade ”amerikanska” formen (en borgerlig republik, att med hjälp av en påtaglig förändring av den givna historiska situationen avskaffa godsägarna, och skapa en lantbrukarklass, det vill säga fria borgerliga bönder). Proletariatet måste kämpa för den andra vägen, som erbjuder största frihet och takt i utvecklingen av det kapitalistiska Rysslands produktivkrafter, och *seger under denna kamp* är bara möjlig med hjälp av ett revolutionärt förbund mellan proletariatet och bönderna. (Lenin, *CW*, bd 16, s 87-88. EM:s kursivering.)

Proletariatet måste satsa på demokratin, utan att överdriva den senares styrka och utan att begränsa sig till att bara ”blint tro” på den, utan ständigt utveckla propagandan, agitationen och organisationen, och mobilisera alla demokratiska krafter – framförallt och före allt bönderna – och uppmana dem att alliera sig med den ledande klassen *för att uppnå ”proletariatets och böndernas diktatur” i syfte att demokratin ska segra fullständigt och skapa bästa möjliga villkor för snabbast och friast möjliga utveckling av kapitalismen.* (*Ibid*, s 94. EM:s kursivering.)

Om man inte utgår från att Lenins motsade sig själv, inte bara mellan mars och november 1909, utan också i artikeln som han skrev i mars 1909 (som innehåller formuleringar av samma sort som i artikeln från november 1909), så finns det inte utrymme för några tvivel. Den revolutionära regering som han talar om är, liksom sovjeterna, i hans ögon besläktade med jakobinernas regering 1792-93 och de jakobinska klubbarna, med andra ord organ som var ämnade för att genomföra en borgerligt demokratisk revolution, inte för att öppna vägen för exproprieringar utan för att kapitalismen ska få ett avstamp.

I ljuset av alla dessa citat – och det går att lägga till många fler från 1905 och från perioden fram till 1916² – så är det en ren förfälskning av Lenins ståndpunkter att hävda att den store ryske revolutionären 1905 inte förutsade en långvarig kapitalistisk utveckling i Ryssland (på samma sätt som ägde rum i andra länder som genomgick en borgerlig revolution, det vill säga Storbritannien, USA, Frankrike, etc) eller bara förutsåg den inom jordbruket. Lenin säger: en rent kapitalistisk utveckling, kapitalets makt. Hur kan det alls existera om kapitalet krossades inom industrin och bankväsendet?

6. Tveklöst tillät bolsjevikernas algebraiska formuleringar 1905 tolkningar som inbegrep stöd till den borgerliga provisoriska regeringen i februari-mars 1917, även om också andra tolkningar var möjliga. Därav behovet att återupprusta partiet efter utbrottet av revolutionen i februari 1917. Därav den historiskt avgörande funktion som Lenins Aprilteser hade, och vilken vi betonade i vår första artikel.³

Kamrat Doug Jenness tonar systematiskt ned betydelsen hos den vändning som Aprilteserna

2 ”Det internationella proletariatet undergräver kapitalet på två sätt: genom att omvandla oktobristiskt kapital till demokratiskt kapital, och genom att plantera in det bland vildarna – genom att jaga bort det oktobristiska kapitalet hemifrån. I Västeuropa finns det nästan inget oktobristiskt kapital kvar därför att allt kapital är demokratiskt. Det oktobristiska kapitalet flyttade från England och Frankrike till Ryssland och Asien. *Den ryska revolutionen och revolutionerna i Asien är en kamp för att jaga bort det oktobristiska kapitalet och ersätta det med demokratiskt kapital.*” (Lenin, *CW*, bd 34, s 439. ”Brev från Lenin till Gorkij.” EM:s kursivering.)

3 Ernest Mandel, ”Nature and Perspectives of the Russian Revolution”, *International Socialist Review*, som fanns med i *Militant*, april 1982.

utgjorde. Han går till och med så långt att han förnekar att det egentligen var en vändning, och betonar istället starkt kontinuiteten. Han citerar ett stycke ur Marcel Liebmans bok **Lenins leninism**, som handlar om Sjljapnikovs och andra bolsjevikledares påstått riktiga uppfattning innan Lenin anlände till Ryssland. Det råkar falla sig att Jenness till och med har fel om denna lilla detalj. Men det är inte huvudsaken.

Själva poängen är ännu en gång att Jenness får Liebman att säga raka motsatsen till vad han egentligen sa. Här är vad Liebman faktiskt skriver om ”vändningen” i Aprilteserna:

Oenigheten mellan Lenin och bolsjevikledarna inne i Ryssland var djupgående och av övergripande karaktär... I grund och botten fanns det en viktigare orsak bakom dessa politiska meningsskiljaktigheter. Lenin och hans viktigaste anhängare hade olika syn på vilket grundläggande problem den ryska arbetarrörelsen stod inför 1917, och det var i sin tur knutet till den pågående revolutionens själva karaktär. Den taktik som bolsjevikledarna i Ryssland antog, deras försiktighet, återhållsamhet och strävan efter enhet med mensjevikerna, återspeglade en uppfattning som de delade med högersocialisterna. Enligt deras uppfattning var tsarismens fall den borgerliga revolutionens första seger, och den måste följas av fler segrar och på så sätt befästas, utan att gå utöver den borgerliga revolutionens begränsningar och genomföra socialistiska uppgifter... Under lång tid hade även Lenin delat denna uppfattning, och det var först revolutionen 1905 som hade fått honom att ifrågasätta den, dock utan att han ersatte den med en tillräckligt väldefinierad ny uppfattning. (Liebman, *Lenins leninism*, på marxistarkiv.se, s 79.)

7. I och med att Doug Jenness systematiskt tonar ned den vändning som Aprilteserna utgjorde, så måste han förvränga fakta, den historiska sanningen. Han håller tyst om den första omröstningen i partikommittén i St Petersburg, som förkastade Aprilteserna med 13 röster mot 2 och en nedlagd,⁴ och om partikommittéerna i Moskva och Kiev som gjorde samma sak. Inte heller nämner Doug Jenness att Lenin själv utropade: ”*Gammalbolsjevismen måste överges.*” (Lenin, *CW*, bd 24, april 1917.) ”Gammalbolsjevism” innebar uppenbarligen uppfattningarna från 1905 angående revolutionens karaktär och den revolutionära strategin – uppfattningar som Doug Jenness mot Lenins inrådan vill upprätthålla istället för att överge. Inte heller nämner han ett ord om det faktum, att fram till mitten av 1920-talet, det vill säga innan den stalinistiska monolitismen, ansåg alla tolkningar enhälligt att teserna utgjorde en avgörande vändning.

Så här skrev Stalin själv – som knappast behövde att ännu mer uppmärksamhet riktades mot saken eftersom han var en av de viktigaste upphovsmännen till den – så sent som 1926:

[Partiet] antog politiken att sovjeterna skulle pressa på den provisoriska regeringen i frågan om freden, och beslutade inte omedelbart att vidta åtgärder som skulle ha fört från den gamla parollen om proletariats och böndernas diktatur till den nya parollen om sovjeterna... det var en djup felaktig ståndpunkt. (*On the Opposition.*)

8. Kamrat Doug Jenness förebrår oss för att ha sagt att Trotskij upptäckte lagen om den ojämna och sammansatta utvecklingen, och hävdar att den finns inneboende i den historiska materialismen (sid 47). Men det citat han plockar fram för att understödja detta påstående syftar på lagen om den ojämna utvecklingen, som Marx självklart kände till. Lagen om den ojämna och sammansatta utvecklingen är en andra lag. Den upptäcktes verkligen av Trotskij. Låt oss analysera följande citat och fråga oss om Marx, Plechanov eller Lenin någonsin skrev något liknande (åtminstone Lenin före 1917):

4 Denna siffra anges av Aragons mycket officiella **History of the USSR**, vol 1, s 51. Liebman nämner tre röster för Lenins teser.

Ryssland tog vägen till den proletära revolutionen, inte för att landets ekonomi var den först mogna för en socialistisk förändring, utan därför att utvecklingen inte kunde föras vidare med kapitalism som grundval. Socialisering av produktionsmedlen hade blivit ett nödvändigt villkor för att landet skulle föras ut ur barbari. Det är *lagen om kombinerad utveckling för eftersatta länder*. (**Den förrådade revolutionen**, på marxistarkiv.se, s 3. EM:s kursivering.)

Rysslands utveckling kännetecknas först och främst av efterblivenhet. Att ett land är historiskt efterblivet innebär dock inte att det är en enkel reproduktion av de utvecklade länderna, och endast försenat med ett eller två århundraden. Efterblivenheten *alstrar en fullständigt ny "sammansatt" samhällsformation*, i vilken de senaste erövringarna av den kapitalistiska tekniken och strukturen slår rot i feodala och förfeodala förhållanden, förvandlar och underkuvar dem och *skapar ett alldeles speciellt sammansatt förhållande mellan klasserna*. (*Tre uppfattningar om den ryska revolutionen*, på marxistarkiv.se, s 1. EM:s kursivering.)

Dessutom skulle vi vilja veta om kamrat Doug Jenness förkastar följande vittnesbörd, liksom vad vittnet själv anser om sina ganska definitiva påståenden 1973:

Trotskyj gjorde själv *ofantliga teoretiska bidrag till marxismen* i sin hyllade teori om den permanenta revolutionen, i sitt *formulerande av teorin om den ojämna och sammansatta utvecklingen* och i sitt program för att återupprätta arbetardemokratien i en sjuk arbetarstat. (George Novack, "Inledning" till *The Transitional Program for Socialist Revolution*, New York: Pathfinder Press, 197. EM:s kursivering.)

9. Doug Jenness protesterar mot Mandels (i själva verket Trotskijs) påstående att Lenin gick över till Trotskijs uppfattning från före 1917 om den permanenta revolutionens strategi (sid 46). Men han tigger om det faktum att Lenin, så tidigt som i Aprilteserna, talar om behovet av en *arbetarregering* i Ryssland. Han säger inte ett ord om Joffes testamente som säger att Lenin öppet sa till Joffe att Trotskyj hade haft rätt i frågan om den permanenta revolutionen. Ljög Joffe om det just innan sitt självmord?

Jenness håller tyst om Trotskijs uttalande från 1927:

När vår grupp anlände till Petrograd välkomnades vi vid järnvägsstationen i centralkommitténs namn av kamrat Fedorov, som vid den tiden satt i bolsjevikpartiets centralkommitté. I sitt välkomsttal frågade han om revolutionens nästa stadier, *proletariatets diktatur och den socialistiska utvecklingen*. Mitt svar stod helt i överensstämmelse med Lenins aprilteser, som för mig osvikligt härrörde ur teorin om den permanenta revolutionen. Kamrat Fedorov berättade senare för mig att han hade utarbetat huvudpunkterna i sitt tal tillsammans med Lenin – eller rättare sagt efter Lenins anvisningar. (Leo Trotskyj, **Stalins förfalskarskola**, på marxistarkiv.se, s 20. EM:s kursivering.)

Ljög Trotskyj? Var hittade för övrigt kamrat Doug Jenness påståendet att Trotskyj hade blivit "leninist" i frågan om strategin för Ryssland i samma ögonblick som han anslöt sig till det bolsjevikiska partiet 1917? Doug Jenness lägger inte fram en tillstymmelse till bevis, inte ett enda dokument, inte ett enda citat för att stöda sitt påstående, som är felaktigt från början till slut. Sanningen är att Trotskyj från 1904 fram till sin död 1940 inte ändrade sin uppfattning ett dyft att teorin om den permanenta revolutionen kunde tillämpas på Ryssland. Det enda han så småningom gjorde, var att med början 1927 utsträcka den till andra mindre utvecklade kapitalistiska länder – vilket också Fjärde internationalen gjorde, och även SWP (det vill säga den kärna som grundade det, Amerikas kommunistiska förbund, när det anslöt sig till den

internationella vänsteroppositionen).⁵

Frågans kärnpunkt

I denna fråga om den permanenta revolutionens teori lyckas Doug Jenness stapla förvirring på motsättning på bedrövliga misstag. Ändå rör det sig kring en enda och central fråga: *under vilken sorts regering, i vilken sorts stat, kunde de borgerligt demokratiska uppgifter som stod på dagordningen för revolutionen i Ryssland genomföras? Vad följde av detta när det gällde revolutionens oundvikliga dynamik?*

Mensjevikerna sa: eftersom revolutionens uppgifter är borgerligt demokratiska kan bara en borgerlig regering och en borgerlig stat genomföra dem. Varje försök från arbetarklassens sida att ta makten ”alltför tidigt” skulle leda till bakslag och katastrof för revolutionen.

Trotskij svarade: under den imperialistiska epoken och med tanke på omfattningen på den kapitalistiska utvecklingen i Ryssland och proletarietets tyngd å ena sidan, och det nära sammanflätandet av jordägandet och de kapitalistiska egendomarna å den andra, så kommer borgarklassen oundvikligen att gå över till kontrarevolutionens sida. Om borgarklassen fortsätter att dominera revolutionen så kommer revolutionen att besegras.

Den enda klass som kan leda den revolutionära processen är proletariatet. För att göra det måste den alliera sig med fattigbönderna och få stöd från majoriteten av bönderna (majoriteten i landet). Men det är bara möjligt genom att krossa den borgerliga staten och dominera regeringen. För att inte bli demoraliserat och på så sätt orsaka ett nederlag för revolutionen, kan det under dessa strävanden inte begränsa sig till att bara genomföra revolutionens revolutionärt demokratiska uppgifter. Det måste samtidigt börja lösa de socialistiska uppgifterna (givetvis inte alla och inte omedelbart, men åtminstone en del av dem).⁶ Av samma skäl är varje uppfattning om en ”tvåklassregering”, för att inte tala om en ”tvåklasstat”, fullkomligt utopisk. *Den nationellt demokratiska revolutionens uppgifter kommer att genomföras genom att upprätta proletarietets diktatur i förbund med fattigbönderna*, det vill säga genom att krossa den borgerliga staten och skapa en ny sorts stat, Kommunstaten, sovjetstaten, den proletära diktaturens stat. Bara proletariatet och dess bestämda dominans inom regeringen kan garantera att revolutionen går framåt till seger. Alla andra strategiska linjer kommer att leda

5 Den internationella vänsteroppositionens första programmatiska dokument slog fast (och Amerikas kommunistiska förbund var en väsentlig del av den internationella vänsteroppositionen): ”Förkastande av formuleringen proletarietets och böndernas demokratiska diktatur som en specifik regim som skiljer sig från proletarietets diktatur, som drar bondemassorna, och överhuvudtaget de förtryckta massorna bakom sig. Förkastande av den antimarxistiska teorin om en fredlig omvandling av den demokratiska diktaturen till en socialistisk diktatur.” (”The International Left Opposition, its tasks, its methods, February 1933”, i *The Congresses of the Fourth International*, vol 1, s 62.)

6 De kubanska ledarna säger själva att de nationellt demokratiska uppgifterna överlappade och sammanflätades med den kubanska 1900-talsrevolutionens antikapitalistiska uppgifter. De är alltså mer ”trotskistiska” än kamrat Doug Jenness: ”Innebörden i vår revolution, som under den koloniala perioden inte kunde gå utöver den nationella befrielseströrelsens gränser som grundades på förra seklets [1800-talets] liberala principer, måste på grund av vårt lands kapitalistiska utveckling och arbetarklassens uppkomst med nödvändighet övergå till en revolution som också var social. Till uppgiften att befria landet från det imperialistiska herraväldet lades från och med då oundvikligen uppgiften att avskaffa människans utnyttjande av människan i vårt samhälle. Dessa två mål var redan en del av vår historiska process eftersom det kapitalistiska systemet förtryckte oss utifrån som nation och förtryckte och utnyttjade oss från insidan som arbetare, och eftersom de samhällskrafter som kunde befria landet från förtrycket från insidan, det vill säga arbetarna själva, var de enda yttre krafter som kunde stöda oss mot den imperialistiska makt som förtryckte landet.” (Fidel Castro, *Balance Sheet of the Cuban Revolution*, rapport till det kubanska kommunistpartiets första kongress, december 1975.)

revolutionen till nederlag.

Före 1917 hade Lenin antagit en ståndpunkt mitt emellan dessa två klart motsatta ståndpunkter. Hans ståndpunkt svängde under årens lopp. Trotskij hade därför rätt när han sa att den grundade sig på en *algebraisk formulering*. Precis som Trotskij avvisade Lenin varje uppfattning att borgarklassen, eller en koalitionsregering med borgarklassen, kunde genomföra den nationellt demokratiska revolutionens uppgifter i Ryssland. Precis som Trotskij ansåg han att dessa uppgifter bara kunde genomföras mot borgarklassen. Men till skillnad från Trotskij sa han inte före april 1917 uttryckligen att man för att genomföra dem också måste krossa den borgerliga statsapparaten, det vill säga att det inte upprättades en borgerligt demokratisk republik (se citaten från 1905 ovan) utan proletariats diktatur, sovjetstyre. Orsaken till denna tvekan var att han inte uteslöt tanken på en revolutionär regering där proletariatet inte skulle ha hegemoni, en regering där arbetarna och bönderna skulle ha samma vikt, eller till och med en regering med bondemajoritet.

Det är förvisso sant att Lenin under inverkan från revolutionen 1905 – i synnerhet 1906 – närmade sig Trotskij's ståndpunkt, och talade om proletariatet och bara fattigbönderna,⁷ och nämnde en snabb övergång till revolutionens ”socialistiska fas”. Men efter kontrarevolutionens seger återvände han i huvudsak till formuleringarna från 1905: *borgerligt* demokratisk republik, utveckling av kapitalismen i Ryssland, att arbetarpartiet skulle övergå till opposition så fort den demokratiska revolutionen segrade.

Vad var kärnan i denna skillnad? Det handlade på inget sätt om att Trotskij ”underskattade” bönderna. Det är termidorianernas, de leninistiska epigonernas, legend, som har förts vidare och broderats ut av lika antitrotskistiska stalinister och poststalinister (inklusive maoisterna), en legend som kamrat Doug Jenness nu plötsligt vill göra till sin egen, trots att SWP har bekämpat den under hela sina 50-åriga existens. Trotskij betonade ständigt böndernas avgörande roll under den ryska revolutionen, i och med böndernas övervägande tyngd i den aktiva befolkningen. Liksom Lenin förkastade han den putschistiska, ”blanquistiska” uppfattningen om en revolution som bara stöds av en minoritet av folkmassorna (arbetarklassen som var i minoritet). Liksom Lenin betonade han behovet av en *bred sovjetorganisering av bönderna*.

Den verkliga skillnaden handlade om något annat. Trotskij avvisade tanken på att bönderna kunde bilda ett *verkligt självständigt* politiskt parti, *en politisk kraft som var verkligt självständig* från både borgarklassen och proletariatet. Men vare sig man vill det eller ej måste en regering bestå av politiska partier, eller av grupper som agerar som faktiska partier. För Trotskij kunde en ”koalitionsregering” mellan arbetarnas och böndernas partier bara leda till seger om de senare *följde proletariatets ledning framåt mot att krossa den borgerliga statsapparaten*, det vill säga om de inte var borgerliga bondepartier utan ”bondepartier” eller ”grupper” som var underhuggare till proletariatet. Fram till 1916 var det för Lenin inte uteslutet med verkliga bondepartier, som var oberoende från både borgarklassen och proletariatet. Därav följde den oprecisa karaktären på hans formuleringar *om den regering och den stat* som skulle leda revolutionen till seger.

Men med början 1917 löste Lenin denna fråga *på samma sätt som Trotskij*. Vi ser följande:

7 Se Lenin, ”The Crisis of Menshevism”, *CW*, bd 11, december 1906: ”Larin säger att oroligheterna på landsbygden inte går att stoppa. Bevisade han det? Nej. Han tog ingen som helst hänsyn till vilken roll den bondebourgeoisie som systematiskt korrumpas av regeringen har. Han uppmärksammade knappt det faktum att de ’lätnader’ som bönderna fick... ökar splittringen inom befolkningen på landsbygden mellan de kontrarevolutionära rika och de fattiga massorna.”

Det har existerat en socialdemokratisk massrörelse i Ryssland sedan 20 år (om man tar de stora strejkerna 1896 som dess början). Under denna stora tidsperiod, genom två mäktiga revolutioner, genom hela den ryska politiska historien kan man se att samma avgörande fråga restes: kommer arbetarklassen att leda bönderna framåt till socialismen, eller kommer den liberala bourgeoisin att ta dem bakåt till försoning med kapitalismen? (V I Lenin, *CW*, bd 25, s 479-80, "From a Publicist's Diary (*Peasants and Workers*)" [Ur en publicist dagbok (Bönder och arbetare].)

Vi känner till från våra egna erfarenheter – och om man tittar på den nuvarande epoken, det vill säga de senaste 150 åren, så bekräftas det *av utvecklingen för alla världens revolutioner* – att resultatet alltid har blivit detsamma överallt. Småbourgeoisien i allmänhet och bönderna i synnerhet har misslyckats i sina försök att förverkliga sin styrka, att leda ekonomin och politiken på sitt sätt. De måste följa antingen proletariatets eller kapitalisternas ledning. Det finns ingen medelväg. De som drömmer om en medelväg är inget annat än drömmare, tomma drömmare. ("Speech to the Congress of Transport Workers" [Tal till transportarbetarnas kongress], 29 mars 1921, *CW*, bd 32, s 276. EM:s kursivering).

Proletariatets diktatur eller "tvåklassregering": det historiska bokslutet

Det verkliga kriteriet för att bedöma den permanenta revolutionens problem är förstås inte vad Trotskij eller Lenin eller någon annan skrev 1905, 1906, 1909, 1917 eller 1921. Det är vad som faktiskt hände i historien. Bokslutet är otvetydigt och upplysande. Varhelst den nationellt demokratiska revolutionens historiska uppgifter – framför allt jordfrågan – genomfördes i sin helhet, så berodde det på att proletariatet, med stöd av fattigbönderna, hade gripit makten, krossat den borgerliga staten och byggt en stat av nytt slag, det vill säga proletariatets diktatur, även om det kan ha ägt rum på ett högst byråkratiserat sätt och under ledning av ytterst byråkratiserade arbetarpartier (förutom på Kuba). Överallt där den borgerliga staten bevarades, blev revolutionens nationellt demokratiska uppgifter aldrig lösta. I själva verket segrade kontrarevolutionen, även om det ibland var i "urvattnad" form, såsom i Algeriet. Men vanligtvis inte så urvattnat: kom ihåg Irak, Egypten, Bolivia i slutet av 1950-talet och 1971. Och många gånger innebar det kontrarevolutionära blodbad: Kina 1927, Indonesien, Iran efter Mossadeq, Brasilien, Chile, Uruguay, Turkiet, för att bara nämna några exempel.

Men ingenstans, i inget historiskt fall, blev det något mittemellan: ett land som upplevde en omfattande folklig revolution där miljoners arbetare och bönder deltog aktivt, och som varken ledde till att det upprättades en proletär diktatur eller seger för kontrarevolutionen, utan att det genomfördes en omfattande jordreform under en "tvåklassregim" eller regimen där arbetarklassen och bönderna delade makten ungefär lika, det vill säga utan ett klart och definitivt proletärt ledarskap.

Var det vad som hände under den jugoslaviska revolutionen? Var befann sig i så fall det "oberoende bondepartiet" eller den "oberoende massorganisationen" i 1945 års jugoslaviska regering? Var det vad som hände under den vietnamesiska revolutionen? När och var såg vi i så fall sådana "oberoende" bondeformationer visa sig i den vietnamesiska regeringen, formationer jämförbara i tyngd med VKP [Vietnamesiska kommunistpartiet]? Hände det under den kubanska revolutionen? Var och när deltog sådana "bondeformationer" jämförbara med 26:e juli-rörelsens vikt i de kubanska regeringarna 1958, 1960 eller 1961? Har det hänt ens under den nicaraguanska revolutionen? Var någonstans kan vi återfinna sådana "bondeföreträdare" i det revolutionära direktorat som har styrts sedan Somoza störtades, för att inte

tala om företrädare som är jämförbara i betydelse med sandinisterna?

Kamrat Jenness hänvisar till den koalitionsregering som existerade i Sovjetryssland mellan december 1917 och mars 1918. Han betraktar regeringen med bolsjeviker och vänster-socialistrevolutionärer som själva modellen för en ”arbetar- och bonderegering” utan ett klart proletärt herravälde, det vill säga utan proletariatets diktatur. Det gör att han trasslar in sig i ett antal kronologiska problem. Enligt honom upprättades ju inte proletariatets diktatur förrän i oktober 1918.

Men vänstersocialistrevolutionärerna lämnade regeringen i mars 1918. Vad var då den rent bolsjevikiska regeringen mellan mars och oktober 1918? En ”arbetar- och bonderegering” utan bönder? Eller kan ”böndernas regeringsföreträdare” ha infiltrerat bolsjevikpartiets led?

De verkliga problemen är mycket mer allvarliga. För det första hade vänstersocialistrevolutionärerna aldrig lika stor tyngd som bolsjeviker, varken i regeringen eller i sovjeternas exekutivkommitté. Dessutom representerade aldrig vänstersocialistrevolutionärerna ”bönderna i sin helhet”. Hur skulle man annars kunna förklara socialistrevolutionärernas *splittring*? Vad representerade då högersocialistrevolutionärerna, som hade en absolut majoritet av böndernas röster i den konstituerande församlingen? Slutligen måste man ta till alldeles särskilda akrobatkonster för att framställa vänstersocialistrevolutionärerna som ett ”bondeparti”. Det var ett parti som var för proletariatets diktatur, sovjetstyre, avskaffande av kapitalistisk privategendom (inklusive på landsbygden) och löneslaveri (även på landsbygden). Kan kamrat Doug Jenness visa upp ett enda exempel till, någonstans i världen, där ett ”bondeparti” hade den sortens program och inriktning?

För att passa in den verkliga historiska processen i sitt förutfattade schema tvingas kamrat Doug Jenness hitta ”bondeföreträdare” i... arbetarpartierna (eller de byråkratiserade och småborgerliga arbetarpartierna) själva, det vill säga att gå från den revisionistiska formeln ”tvåklassregering” till den ännu mer revisionistiska formuleringen ”tvåklasspartier”. Det framgår tydligt i hans hänvisning till den kinesiska revolutionen.

(Det är ironiskt att Mandel ännu mer än tre årtionden efter den kinesiska revolutionen försvarar uppfattningen att det inte kan finnas bondepartier eller bondeorganisationer, och att en bonderevolution inte kan spela någon självständig roll under en samhällsrevolution. I Kina gjorde en bondearmé under ledning av ett bondeparti och med ett småborgerligt stalinistiskt ledarskap en revolution som öppnade dörren till historiska erövringar för det kinesiska proletariatet, oavsett hur illa deformerade de var – det vill säga upprättade en kinesisk arbetarstat.)

En samhällsrevolution innebär att statsmakten övergår från en klass till en annan mitt under våldsamma händelser, inklusive att den gamla härskande klassens statsapparat krossas och att det bildas en ny stat som fungerar som verktyg för en annan klass’ styre. Kamrat Jenness vill få oss att tro att detta inte ägde rum 1949, fullt synligt för hela världen, utan först 1953 eller 1954, när ingen märkte det, förutom några få trotskistiska teoretiker. Han vill få oss att tro att Folkrepubliken Kina som upprättades 1949 av en revolutionär regering var en borgerlig stat som leddes av en ”bonderegering” (eller i bästa fall en ”arbetar- och bonderegering under ledning av bönderna”, eftersom armén var en ”bondearmé”).

Men han stöter på ett litet problem: det var *denna stat och denna regering*, som i oavbruten följd förstörde inte bara den kapitalistisk privategendomen utan även böndernas privategendom! När ägde det då rum en förändring i Kinesiska kommunistpartiet, eller i den kinesiska armén, mellan 1949-54? Är inte tanken på ett ”bondeparti” och en ”bondearmé” som förstör

bondeegendom, att driva saker och ting långt bort från marxismens ståndpunkter? Är inte det att förvandla dialektiken till simpelt hårklyveri?

Om vi dessutom *utan någon ny revolution* gick från en borgerlig stat 1949 till ”proletariatets diktatur” 1954, betyder då inte det man kan gå från den ena till den andra med hjälp av fredliga, gradvisa medel? Börjar vi då inte att visa om hela det ”reformistiska scenariot”, för att låna en formulering från Trotskij? Innebär det inte att överge hela den marxistiska revolutionsteorin, efter att först ha övergivit den marxistiska teorin om staten?

Kamrat Doug Jenness’ misstag uppstår uppenbarligen ur det faktum att han blandar ihop den dominerande sociala beståndsdel i ett parti eller en armé med dess faktiska struktur, inklusive dess befälsstruktur, den objektiva roll den spelar i samhället, och de klassintressen den tjänar historiskt. Om vi tittar på en imperialistisk armés klassammansättning, så är den i huvudsak proletär. Ändå kan ingen på allvar betvivla att det är en borgerlig armé, på grund av dess befälsstruktur, på grund av den roll den har spelat och fortfarande spelar som ett verktyg för att försvara den borgerliga staten och borgarklassens intressen, även när det sitter ”borgerliga arbetarpartier” i regeringen, som i Storbritannien under Labourregeringen eller i Frankrike under regeringen Mitterand-Mauroy. På samma sätt är det peronistiska partiet i Argentina trots sin i huvudsak proletära sociala sammansättning ett borgerligt parti. På samma sätt går det bara att betrakta Folkets befrielsearmé i Kina, för att inte tala om det kinesiska kommunistpartiet, som har varit ett historiskt verktyg för att krossa kapitalisternas såväl som böndernas egendom, som en ”bondearmé” eller -parti om man tömmer den marxistiska klassanalysen på allt innehåll.

Således bekräftar fallet Kina på ett rungande sätt Trotskij’s förutsägelse och den ryska revolutionens dom. Även om bönderna under loppet av en revolutionär process som den i Kina kan mobilisera sig i miljontals och tiotals miljoner, så är de åtminstone på nationell nivå oförmögna att spela en politiskt oberoende roll i förhållande till både proletariatet och borgarklassen. Deras enorma revolutionära styrka samlas antingen bakom ett borgerligt ledarskap – och i så fall går revolutionen mot ett säkert nederlag – eller bakom ett proletärt ledarskap (om än ytterst byråkratiserat, som det var i Kina) och i så fall, och bara i så fall, kan revolutionen segra.

I Kina lyckades det Kinesiska kommunistpartiet, ett byråkratiserat proletärt parti, ett småborgerligt arbetarparti om man så önskar (för vår del föredrar vi bestämt den första beteckningen), ett parti som hade skrivit in proletariatets diktatur i sitt program och som *i praktiken* om än inte i teorin hade slagit in på en kurs i riktning mot att upprätta proletariatets diktatur,⁸ samla och förena böndernas överväldigande revolutionära potential under sitt herravälde – och inte under någon slags ”oberoende bondestyrkas” herravälde. Det var detta som tillät den kinesiska revolutionen att segra genom att upprätta proletariatets diktatur.

Varför är frågan om proletariatets diktatur, att krossa den borgerliga statsapparaten, att gripa den politiska makten, så avgörande för en folkrevolution i ett mindre utvecklat kapitalistiskt land? När folkrevolutionen utvecklas, massmobiliseringarna utvidgas, ilskan ökar och kampviljan skärps, så leder den sammanflätning av godsägarnas och kapitalisternas, den ”nationella” borgarklassens och imperialismens, *compradorbourgeoisens* och industri-

8 Vid den tidpunkten ville det kinesiska kommunistpartiet till varje pris försvara Mao Zedongs felaktiga teori om ”ny demokrati” och envisades med att förneka vad det hade gjort 1949, det vill säga att med stöd från bönderna ha upprättat proletariatets diktatur. Senare korrigerade det sin teoretiska ståndpunkt, och säger nu att proletariatets diktatur har existerat i Folkrepubliken Kina från och med oktober 1949. Se de nya stadgar som antogs vid kongressen 1977: ”Den stat som upprättades efter segern för den nydemokratiska revolutionen var en Folkrepublik under proletariatets diktatur.”

bourgeoisins, ockrarnas, bankirernas och finanskapitalets intressen, som är så typisk för de mindre utvecklade kapitalistiska ländernas ekonomier, till att massorna riskerar att ”ta ödet i sina egna händer”, det vill säga att *själv* genomföra exproprieringen av godsägarnas, ockrarnas och imperialisternas egendomar, och till och med en del av den ”nationella borgarklassens” sektorer.

Borgarklassen är fullt medveten om detta. Med hjälp av alla möjliga manövrer, inklusive allianser med de opportunistiska arbetarpartierna (som ibland är förklädda till ”bondepartier”), försöker den utan tvekan skjuta upp räkningskapens dag. Men *på grund av massrörelsens själva logik* närmar sig obönhörligt tillfället då de börjar exproprieras, och det oavsett vilken utstuderad (det vill säga att humma och stamma) taktik arbetarrörelsens försonliga ledare må använda.

Det är därför borgarklassens grundläggande inriktning under revolutionen är att förbereda en kontrarevolutionär kupp för att avvärja, eller krossa, massorna. Det var fallet i Frankrike 1848 och 1871. Det var fallet i Spanien 1931-37. Likaså i Kina 1925-27 och 1946-49. Det var även fallet i många andra revolutioner. Det var fallet i Ryssland 1917-18. Den ryska borgarklassens grundläggande linje var inte en borgerligt demokratisk revolution, inte den konstituerande församlingen, utan Kornilov, Krasov, Denikin, Koltjak, Wrangel.

För att omintetgöra denna strategi måste man bevärma arbetarna och bönderna och centralisera deras väpnade makt, det vill säga upprätta deras politiska makt, det vill säga införa en proletariats diktatur med stöd från fattigbönderna. *Historiens ironi gör att det främsta hindret mot att genomföra den borgerligt demokratiska revolutionens uppgifter under den imperialistiska epoken (och redan före det) är den borgerliga statens överlevnad.*

Kamrat Doug Jenness lyckas med konststycket att skriva 35.000 ord om den permanenta revolutionens problem utan att säga *ett enda ord för att besvara denna brännande fråga för 1900-talets alla revolutioner*. Vi har gått in i denna diskussion till försvar för teorin om den permanenta revolutionen med lidelse, men varken på grund av någon sonlig vördnad mot kamrat Trotskij eller någon sorts ”envis traditionalism” mot Fjärde internationalens program, utan *på grund av att 100 års historiska erfarenheter bekräftar att de verkliga revolutionära processerna under vårt århundrade faktiskt är permanenta revolutionära processer*.

Av detta följer att man inte kan kasta lärdomarna från teorin om den permanenta revolutionen överbord utan att det leder till nederlag för miljoner och tiotals miljoner arbetare och bönder. Vi diskuterar denna fråga med glöd därför att det handlar om liv eller död för vår klass, inte bara några nedtecknade formuleringar i en bok. Det behövs den allra största klarhet i denna fråga så att inte proletariatet, fattigbönderna och deras förkämpar dras ned i en blodig fälla under täckmantel av uppenbart vilseledande formuleringar som faktiskt betyder revolutionens undergång.

Det vi talar om är *den strategiska inriktning* som revolutionärer måste anamma för att gå framåt till att krossa borgarklassens makt och stat, det vill säga till proletariatets diktatur, och inte de agitatoriska paroller som ska användas på vägen till makten. Den sortens förvirring lanserades av Lenins termidorianska epigoner efter 1923, och återupplivades av diverse stalinistiska och poststalinistiska fraktioner, fram tills kamrat Doug Jenness tyvärr gör det i sin tur.

Ingen vettig person, till att börja med Trotskij, har någonsin sagt att man kan upprätta proletariatets diktatur, det vill säga ta makten, genom att mobilisera massorna under *parollen* ”proletariatets diktatur” eller ”arbetarregering”, oberoende av den konkreta sociala, ekono-

miska, politiska och militära situationen i ett givet land vid en given tidpunkt.

Den kända parollen ”Ner med tsaren, för en arbetarregering” var aldrig Trotskijs paroll, varken 1905 eller 1917. I motsats till det har opportunistiska ledarskap, med motiveringen att parollerna bör vara flexibla och passa de noggrant analyserade konkreta situationerna, lett ett oräkneligt antal revolutioner till undergång genom att vägra att slå in på vägen mot att erövra makten och krossa den borgerliga staten trots att det var möjligt.

Förevändningen att det behövs ett ”stadium” med en ”koalition med bönderna i sin helhet” utan att först ha krossat den borgerliga staten har också använts vid ett oräkneligt antal tillfällen, inklusive av det påstått trotskistiska ledarskapet för LSSP på Sri Lanka, när det framställde sin allians med det borgerliga SLFP som en allians ”med bönderna”. Kamrat Doug Jenness’ vacklan i frågan om proletariats diktatur har öppnat vägen för denna dödliga opportunist.

Det finns inte och kan inte finnas en stat som är varken borgerlig eller en arbetarstat. Revisionisten Kautsky trodde att det skulle finnas en koalition mellan borgarklassens och proletariats diktatur medan den förstnämnda övergick till den andra. För revolutionära marxister är det en period av dubbelmakt mellan borgarklassens och proletariats diktatur, det vill säga en kamp till döds mellan den gamla härskande klassen och den nya klass som strävar mot makten.

Denna dubbelmakt kan ta de mest varierande och oförutsedda former. Varje ny och levande revolution uppvisar en ny variant, såsom är fallet med den pågående revolutionen i Nicaragua. Denna kamp till döds tar inte slut i och med upprättandet av proletariats diktatur. Den kan fortsätta med ett inbördeskrig även om det existerar en arbetarstat som har makten. Även när proletariats diktatur har upprättats, så kan den till och med störtas så småningom, vilket var fallet i Ungern 1919. Men i alla dessa fall handlar det om *motsatta former av statsmakt som ställs mot varandra*, inte ägandeformer som ställs mot varandra. Dubbelmakten slutar när antingen den proletära maktens organ eller resterna av den borgerliga politiska makten har försvunnit *på statlig nivå* (armén, polisen, rättsväsendet, konstitutionen, lag och administration). Dessutom utesluter inte detta möjligheten av att de kan återuppstå senare. Men att ”återuppstå” är just något annat än att ”överleva”. Det förra förutsätter att de dessförinnan har *försvunnit*.

Varenda revolutionär marxist vet detta ända sedan 1917. Det klargjordes definitivt i Lenins **Stat och revolution** och i dokumenten från Kommunistiska internationalsens fyra första kongresser. Men nu har Doug Jenness smetat ett tjockt lager förvirring över det. Han skriver:

På den tiden använde Lenin och andra bolsjevikerna många olika formuleringar för att beteckna sovjetregeringen: ”arbetar- och bonderegering”, ”socialistisk sovjetrepublik”, ”proletariats diktatur”, ”proletariats och fattigböndernas diktatur”, ”folkregering”, och så vidare. (Sid 34.)

Vi bör understryka att *det inte handlar om olika formuleringar*. Bortsett från formuleringen ”folkregering”, som inte kan återfinnas i något dokument av minsta programmatisk betydelse, så är *alla dessa formuleringar liktydiga*. Övergångsprogrammet säger uttryckligen: ”Formeln ’arbetar- och bonderegering’ dök först upp i bolsjevikernas agitation 1917 och antogs definitivt efter oktoberrevolutionen. När allt kommer omkring var den inte något annat än en populär [benämning] på den redan införda proletära diktaturen.” (**Övergångsprogrammet**, på marxistarkiv.se, s 24.) Vill kamrat Doug Jenness göra gällande att kamrat Trotskij avsiktligt eller omedvetet förfälskade historien när han påstod detta 1938?

Vi ifrågasätter inte det faktum, att det om man går igenom Lenins skrifter från 1917-1918 går att hitta oklara eller till och med motsägelsefulla formuleringar. Men bara en spetsfundig person kan rycka ut ett eller två stycken i en polemisk text ur sitt sammanhang och ställa dem på samma nivå som, eller till och med över, *de dussintals* citat ur programmatiska texter och teoretiska skrifter som säger raka motsatsen. Den riktiga metoden är att omtolka dessa få skrivfel i ljuset av den *teoretiska kontinuitet* som förkroppsligas i *alla* kommunistiska programmatiska dokument från 1917 till 1923, och alla revolutionära marxistiska programmatiska dokument från 1917 fram till våra dagar.

Vi känner till många revolutioner som gick förlorade på grund av att man avsiktligt skapade en motsatsställning mellan å ena sidan behovet att mobilisera bönderna, betydelsen av demokratiska krav, ”revolutionens borgerligt demokratiska karaktär”, och å den andra behovet av en inriktning på att proletariatet i förbund med fattigbönderna griper makten. Doug Jenness’ oklara formuleringar för, om än bara lågmält, på nytt in denna motsatsställning i vår rörelse, som hittills varit effektivt beväpnad på programmatisk nivå mot faran för att förvandla demokratiska krav, eller ”revolutionens demokratiska stadium”, till en ”snara runt proletariatets hals” som Övergångsprogrammet uttrycker det. Vi känner inte till en enda revolution som gick förlorad därför att den alltför tidigt slog in på vägen till proletariatets diktatur.

Lenin kan naturligtvis inte göras det minsta ansvarig för en politik med en revolution i stadier som förutsätter en allians med borgarklassen, eller med borgerliga partier, eller borgerliga partier som under loppet av en omfattande folklig revolution träder fram som ”representanter för alla bönder”. Den historiska kontinuiteten går istället från mensjevikerna, från Martynov, till Lenins termidorianska epigoner (Stalin-Bucharin) och sedan till olika stalinistiska och poststalinistiska grupper i den ”internationella kommunistiska rörelsen”. Men Lenins algebraiska formuleringar från 1905, och 1906-1916, lämnade verkligen dörren på glänt för den sortens felaktiga tolkningar. Trotskij hade rungande slängt igen den dörren. Doug Jenness sliter upp den igen. Det är en sorglig historia, en ledsam historia.

Även om det är *oundgängligt* med största möjliga klarhet i frågan om teorin om den permanenta revolutionen, särskilt behovet att proletariatet erövrar makten i förbund med fattigbönderna, för att revolutionen i ett mindre utvecklat kapitalistiskt land ska segra, så är det samtidigt inte *tillräckligt* för att nå dit. Det krävs fortfarande fördelaktiga styrkeförhållanden: att den härskande klassen är tillräckligt försvagad och upplöst, att folkmassorna gör uppror och mobiliseras i tillräckligt stor omfattning. Det behövs en revolutionär förtrupp, det vill säga ett parti, som är tillräckligt starkt, som har tillräcklig förankring bland massorna och tillräcklig politisk auktoritet – som har erövrats under perioden före revolutionen – en tillräckligt konkret och omfattande analys av alla objektiva villkor i landet, av alla tillgängliga samhällsliga och politiska krafter, med en tillräckligt raffinerad taktik för att lyckas samla landets majoritet kring målet att erövra makten. Hursomhelst har ingen, till att börja med Marx och Lenin, någonsin försökt räkna upp de villkor som skulle garantera en revolutionär seger. Det var inte poängen. Det var att förkasta de strategier som garanterade nederlag i ljuset av de rika och tragiska revolutionära erfarenheterna.

Och slutligen, när vi säger att Trotskij mellan 1905 och Aprilteserna 1917 hade rätt gentemot Lenin i frågan om proletariatets diktatur, det vill säga teorin om den permanenta revolutionen, så säger vi absolut inte att Trotskij var en bättre revolutionär än Lenin, eller att vi är trotskister snarare än leninister. Trotskij hade fel mot Lenin i många frågor före den ryska revolutionen 1917: inte bara i den organisatoriska frågan, som var avgörande, utan vad gäller valtaktik, om enhet med mensjevikerna efter den andra splittringen, om den revolutionära defaultismen under

Första världskriget. Idag finns det ingen revolutionär marxism, och det kan inte finnas någon revolutionär marxism, som bara grundar sig på kontinuiteten hos en enda politisk och strategisk källa, vare sig Trotskij eller bolsjevikerna 1905.

Dagens revolutionära marxism införlivar det grundläggande hos Marx och Engels, ett stort antal av de landvinningar som Andra internationalen gjorde, Lenins och bolsjevikernas organisatoriska teori och de flesta av deras taktiska val och teoretiska bidrag före 1917 (med andra ord hans teori om imperialismen och hans teori om staten), Trotskij's teori om den permanenta revolutionen, en stor del (givetvis inte alla) av Rosa Luxemburgs och den tyska socialistiska vänsterns politiska bidrag, de viktigaste dokumenten från den Kommunistiska internationals fyra första kongresser, en del av de teoretiska landvinningar som gjordes av andra icke ryska kommunistiska ledare mellan 1919 och 1923, en del av de viktiga teoretiska slutsatser som går att dra av världsrevolutionens segrar (Jugoslavien, Kina, Vietnam, Kuba) och nederlag sedan 1918, den trotskistiska teorin om Sovjetunionens byråkratiska förfall och behovet av en antibyråkratisk politisk revolution, den trotskistiska teorin om fascismen.

Hur skulle det kunna vara på annat sätt? Hur skulle en anhängare till den historiska materialismen kunna tro att den revolutionära strategin redan hade utarbetats i sin helhet 1905-1906, det vill säga redan innan den första revolutionära segern hade befasts och utan kunskap om de tre dussin revolutioner som har ägt rum sedan 1905?

Kamrat Doug Jenness ställer en retorisk fråga: ”Mandel hävdar att Lenin anslöt sig till Trotskij strategi för den ryska revolutionen från före 1917, medan Trotskij anammade Lenins syn på partiets organisering. Men det stämmer inte. I själva verket är det obegripligt. Hur kan en historisk materialist förklara denna påstått fullständiga uppdelning mellan program och strategi å ena sidan, och deras organisatoriska uttryck å den andra?”

Detta är ganska märkligt: enligt Doug Jenness skulle den historiska materialismen kräva överensstämmelse mellan en organisations strategi och program å ena sidan, och organisationen själv å den andra. Vi har istället alltid trott att den historiska materialismen hävdade att det fanns en överensstämmelse mellan en organisations band till en viss klass (eller del av en klass), det vill säga *de sociala intressen det är rotat i å ena sidan*, och dess program och strategi å den andra. Det som särskiljer Lenin, hans viktigaste bidrag till marxismen, är *hans organisationsuppfattning, hans organisatoriska teori och praktik* som har blivit en del av det revolutionära marxistiska programmet. Det var den avgörande fråga där Lenin hade rätt gentemot Trotskij.

Men 1905, vid den tidpunkt då Lenin formulerade sin teori om ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur”, så var det ”organisatoriska uttrycket” för denna uppfattning en liten grupp på 2.000 revolutionärer. Det är just denna grupps överdrivna inskränkthet, dess brist på verkliga erfarenheter av en folkskild revolution, som var en av faktorerna (givetvis inte den enda) bakom den oklara och algebraiska karaktären hos hans strategiska begrepp. 1905 *hade partibygget inletts men det var långt ifrån färdigt*. För att fullborda det krävdes inte bara de historiska erfarenheterna från februarirevolutionen 1917. Det krävdes också att det ryska proletariet mobiliserades, att det själv aktiverades och organiserades på en kvalitativt högre nivå än 1905. Framförallt krävdes ett *massivt inflöde av kampvilliga förtruppssarbetare i bolsjevikpartiet*, som inom loppet av några få veckor gick från 15.000 till nästan 100.000 medlemmar (den siffra som oftast nämns är 80.000). På många sätt var det en ny organisation, där den proletära delen vägde ojämförligt mycket tyngre än 1905, som hjälpte Lenin att i den ytterst laddade revolutionära situationen övervinna de gamla bolsjevikiska kadrens misstag och tystlåtenhet, de kadrer som var resultatet av 1905 och inte 1917. Deras riktiga organi-

sationsuppfattning och att mellankadrerna var skolade i en anda av kompromisslös klassjäv- ständighet fullbordade jobbet. Det är den materialistiska, marxistiska, icke helgondyrkande förklaringen av vad som hände med bolsjevikpartiet i april 1917.

Vi talade givetvis aldrig om en ”total uppdelning” mellan det bolsjevikiska programmet och den leninistiska organisationsuppfattningen. Vi talade däremot om programmets bristande klarhet i en enda fråga: karaktären på den stat och regering som skulle kunna leda den ryska revolutionen till seger. Programmet hade rätt i alla andra frågor, i synnerhet att det avvisade allt klassamarbete med borgarklassen. Det var källan till den allmänt sett riktiga taktiken. Det handlade alltså om en delvis, och inte fullständig, uppdelning. Det är varken överraskande eller unikt i historien.

Frånsett några få detaljer skrev Engels och Lenin helt och fullt under på den tyska socialdemokratins Erfurtprogram. De höll ännu mer helhjärtat med om detta partis organisationsuppfattning. Lenin tog uttryckligen sin inspiration därifrån. Och trots det var partiets strategiska syn på makten 1908 *helt* undermålig – oändligt mer än bolsjevikernas 1905 – för att inte tala om dess uppenbara brister i frågan om proletariats diktatur. Vi känner till det pris som mänskligheten tvingades betala 1914 och 1918-1919 för denna ”delvisa brist”. Historien gav alltså ett svidande svar på denna förenklade och mekaniska tes om en automatisk ”överensstämmelse” mellan det övergripande programmet, kadrens allmänna skolning, organisationsuppfattningen och taktiken å ena sidan, och förmågan att orientera sig korrekt i en revolutionär situation, det vill säga den exakta strategin om makten, å den andra.

Proletariatets diktatur och bondekriget

Kamrat Doug Jenness försvagar sina argument ännu mer genom att hänvisa till frågan om ”bondekriget”, det vill säga *det konkreta sätt på vilket man uppnådde förbundet mellan arbetare och bönder under den ryska revolutionen* (och senare under den jugoslaviska, kinesiska, vietnamesiska, kubanska och nicaraguanska revolutionerna, med oundvikliga variationer i varje enskilt fall, variationer som på det hela taget visade sig vara obetydliga). Dessa problem omfattar flera särskilda frågor:

1. När ägde de bondeuppror som ledde till att bönderna övertog jord egentligen rum?
2. Vilka bondeskikt deltog i dem?
3. Vilken samhällsklass utövade den politiska makten när jordbruksrevolutionen genomfördes?
4. Vilken konkret politisk form tog förbundet mellan arbetare och bönder?

Det ägde rum bondeuppror före oktoberrevolutionen. Man kanske skulle kunna karakterisera dessa uppror som ”uppror av bönderna i sin helhet”. Dessa uppror fick naturligtvis stöd från bolsjevikpartiet, även om det bara spelade en mindre, om än inte försumbar, praktisk roll under dem. Det var dock spridda uppror som visserligen beredde grunden för oktoberrevolutionen, undergrävde den provisoriska regeringens sociala och politiska grundvalar, borgarklassens makt och godsägarnas makt (som fick stöd av mensjevikerna och högersocialistrevolutionärerna), men varken angrep eller störtade denna makt. Bönderna deltog bara indirekt, via soldaternas sovjet, i förberedelserna inför och genomförandet av oktoberrevolutionen 1917. Det är svårt att hävda att majoriteten av soldaternas sovjet företrädde ”bönderna i sin helhet”. Hur skulle man då förklara den trots allt ganska viktiga minoritet av dessa sovjet som före, under och efter oktober fortsatte att stöda högersocialistrevolutionärerna?

De verkliga bondeupproren, det verkliga ”bondekriget”, böndernas verkliga erövring av jorden, ägde rum efter oktoberrevolutionen, under militärt och politiskt skydd från proletarietets diktatur, och med aktiv hjälp och samarbete från sovjetmakten. *Detta är det konkreta sätt på vilket man uppnådde förbundet mellan arbetare och bönder i Ryssland.*

Bolsjevikerna, proletarietets diktatur, sovjetmakten kunde bara gripa makten därför att de lovade bönderna jord. De kunde behålla makten därför att de höll sitt löfte. Det var omöjligt (”kuppmakeri”) att erövra och behålla makten i Ryssland bara med stöd från arbetarklassen, det vill säga en liten minoritet av den arbetande befolkningen. *Trotskij förespråkade aldrig sådant nonsens*, tvärt emot det orubbligt stalinistiska förtal som kamrat Jenness börjar göra eftergifter till.

Under bondesovjeternas allryska kongress i november-december 1917 framträdde en mycket betydande minoritet som *gick mot* att makten skulle överföras till sovjeterna och oktoberrevolutionen, en minoritet som i huvudsak hade sin bas bland högersocialistrevolutionärerna.

Var detta bara en politisk meningsskiljaktighet, eller återspeglade denna uppskiktning också olika samhällsintressen, nämligen i grova drag de rika böndernas, *kulakernas*, landsbygdsbourgeoisens, de mer välbeställda mellanböndernas intressen å ena sidan, och lantbruksarbetarnas, fattigböndernas och de mest utblottade mellanböndernas intressen å den andra? Vi skriver envist under på en andra tolkningen, som också stöds av Marcel Liebmans bok som kamrat Doug Jenness hänvisar till, återigen mycket ”selektivt”.

I Ukraina (där en stor del av det tsaristiska Rysslands bönder bodde), i Georgien och på andra ställen var frågan om böndernas inställning *redan från början* mycket nära knuten till den nationella frågan. Det gällde ännu mer i Finland och Polen. Det står utom allt tvivel att majoriteten av bönderna i dessa regioner, det vill säga alla de rika bönderna och en stor del av mellanbönderna *var mot oktoberrevolutionen*, om än av nationalistiska skäl, och till en början stödde kontrarevolutionära regeringar som ofta hade direkt stöd av imperialismen (Tyskland i de flesta fall, Storbritannien och Frankrike i andra). (De ändrade uppfattning *senare*, men det är en annan historia.)

Kulakupproren ägde rum innan nationaliseringen av industrin och var till största delen inte resultat av ”rädsla” för att ”deras jord skulle kollektiviseras”. Det var en klassreaktion mot de åtgärder som sovjeterna hade vidtagit för att beslagta deras livsmedelslager, vilket gynnade inte bara de *omedelbara ekonomiska intressen* som de arbetande i städerna hade, utan också fattigbönderna som hotades av svält speciellt på grund av de dåligt organiserade transportererna.

Vi har nu kommit fram till kärnfrågan. Uppskiktningen mellan fattigbönder och rika bönder uppstår inte efter ”en långvarig kapitalistisk utveckling på landsbygden”, som antas ha utlösts av revolutionens seger. Denna uppskiktning uppstår i grova drag *före revolutionens seger*. Den yttrar sig *i det speciella sätt på vilket de kapitalistiska, halvkapitalistiska och förkapitalistiska produktions- och utbytesförhållandena vävs samman* i byarna i de länder som berörs av den permanenta revolutionen.

I Ryssland 1917 ställde inte motsättningen mellan rika och fattiga, mellan utsugare och utsugna, längre de halvfeodala godsägarna mot ”bönderna i sin helhet”. Istället ställde den godsägare, större handelsmän och ockrare, landsbygdsbourgeoisien och de rika bönderna mot fattigbönderna och de mindre välbeställda mellanbönderna. Att inse att det i Ryssland fanns många rester, spår, av förkapitalistisk utsugning, inklusive livegendom, som de rika bönderna var lika intresserade av att bekämpa som fattigbönderna är en sak. Men det är något annat att påstå att fattigbönderna kunde resa sig utan att samtidigt resa sig mot dessa olika former av

livegendom, mot de blodsugande ockrarna och mot de kapitalistiska utsugarna som alla drev dem mot svält, att påstå att fattigbönderna befann sig i en ställning där de kunde ”urskilja” stadier: först med ockrarna (eftersom de är kapitalister) mot den halvfeodala adeln, sedan med lantbruks- och industriarbetarna mot landsbygdsbourgeoisien.

Sådana ”bondekrig” som härleds ur ett abstrakt teoretiskt schema som inte tar hänsyn till lagen om den ojämna och sammansatta utvecklingen har inte ägt rum sedan Första världskriget, möjligen med undantag för ytterst underutvecklade länder. Hursomhelst fanns det inga sådana krig i Ryssland, Jugoslavien, Kina, Vietnam, Kuba eller det oräkneliga antalet fall av folkliga revolutioner som slutade i nederlag. I vartenda av dessa fall bröt uppskiktningen och ett dolt och ibland öppet inbördeskrig i byn fram redan under den revolutionära processens första skede, ända från början. *De var rotade i den samhälleliga och ekonomiska verkligheten i byn som hade skapats av den imperialistiska epoken* (låt oss upprepa, med undantag för de mest underutvecklade länderna, men som Trotskij uttryckligen nämnde gäller inte teorin om den permanenta revolutionen där ändå, på grund av den nästan totala avsaknaden av ett industriproletariat).

Låt oss ta ett typfall från dagens värld, Indien. För närvarande existerar det inte någon revolutionär situation i detta land. Den indiska borgarklassens politiska makt verkar vara stabil på nationell nivå. Arbetarrörelsen genomgår en tillfällig nedgång snarare än en häftig uppgång. Men i de indiska byarna växer det med kraften hos en mäktig underjordisk vulkan ändå sakta och obönhörligt fram ett dolt och ibland öppet inbördeskrig, som ställer fattigbönderna (varav många tillhör *pariakasten*) mot de rika bönderna, som organiserar verkliga väpnade terroristgrupper för att förhindra fattigbönderna från att försvara sina omedelbara klassintressen. Kommer Doug Jenness att mekaniskt apa efter Lenin från 1905-1906, och hävda att det indiska proletariatet först ska marschera tillsammans ”med bönderna i sin helhet”? Eller kommer han att påstå att dagens indiska kapitalism är mycket mer utvecklad än den ryska kapitalismen 1917, och att det är därför som ”situationen har förändrats”?

Men om uppskiktningen mellan fattigbönder och rika bönder inte är resultatet av en klok politisk strategi för ”en revolution i stadier”, utan orsakas av *den sociala och ekonomiska verkligheten* i byarna i de viktigaste halvkoloniala länderna, för att inte tala om de mindre utvecklade imperialistiska länderna, då kommer varje försök att *tvinga* fattigbönderna och lantbruksarbetarna, deras naturliga allierade, *att begränsa sig* till en kamp för ”demokratiska, antifeodala och antiimperialistiska” mål vid varje ”stadium” under den revolutionära processen, att i praktiken innebär att *tvinga dem att trampa ner sina egna omedelbara materiella intressen*.

Skillnaden mellan en sådan ”strategi” och den permanenta revolutionens strategi betyder alltså ingalunda att förespråkarna av den senare ”underskattar bönderna”. Tvärtom är det motståndarna till den som i praktiken vägrar att mobilisera fattigbönderna och majoriteten av de arbetande bönderna och uppmuntra dem att organisera sig i sovjetliknande organ, därför att de är rädda för att en sådan mobilisering kommer att ersätta arbetarklassens utopiska och orealistiska allians med ”hela bondeklassen” med arbetarklassens verkliga och genomförbara allians med fattigbönderna, en allians som sluts mot inte bara imperialismen och de halvfeodala krafterna, utan också mot borgarklassen i städerna och på landsbygden, inklusive de rika bönderna.

Det enda sättet att hoppas på någon sorts ”politisk allians” med bönderna i sin helhet är att *begränsa sig* till den nationellt demokratiska revolutionens *rent politiska mål*, som mensjevikerna gjorde 1905-1906. Så fort man för fram frågan om att uppnå den nationellt demokra-

tiska revolutionens historiska mål *i sin helhet* – och det är vad den permanenta revolutionens teori handlar om, den påstod aldrig att *inte något* av den nationellt demokratiska revolutionens mål skulle kunna gå att uppnå utan proletariats diktatur, den hävdar bara att de inte går att uppnå *i sin helhet, generellt – så måste man* ge jordbruksrevolutionen *högsta prioritet* bland revolutionens mål, och *man måste* dra slutsatsen att en sådan revolution under den imperialistiska epoken inte längre går att uppnå genom att mobilisera bönderna i sin helhet, utan kräver en spontan utveckling av klasskampen mellan rika och fattiga på landsbygden, vilket naturligtvis inte innebär en klasskamp för socialismen på landsbygden eller för eller mot att kollektivisera jorden. Det kvittar förvisso för en rik bonde eller handelsman eller ockrare om fattigbönderna vill säga upp sina skulder därför att de ”stöder socialismen” eller om de ”bara” vill undkomma sin outhärdliga fattigdom. Det som faktiskt är av betydelse för honom är faran för att förlora sin egendom, sin förmögenhet och till och med sitt liv. Det är på den grundvalen han kommer att reagera.

Vi säger att vi här befinner oss i själva kärnan av debatten omkring teorin om den permanenta revolutionen. Ty det är runt frågan om den föregående, oundvikliga, samhälleliga och ekonomiska uppskiktningen bland bönderna som man ur marxistisk, materialistisk synvinkel ställer frågan om de organiserade politiska krafterna och karaktären på den stat som upprättas av revolutionen. Småbourgeoisens, de små varuproducenternas, det vill säga böndernas vacklan, som Lenin så ofta hänvisar till, återspeglas under de konkreta händelserna i två rakt motsatta sätt att uppträda politiskt

Antingen följer ”bondepartierna” (som hursomhelst 9 gånger av 10 är borgerliga partier med borgerliga ledningar), och i synnerhet böndernas massorganisationer, borgarklassen i städerna och på landsbygden, och då kommer de, så fort fattigbönderna mobiliserar sig och organiserar sig för sina egna klassmål, att agera på samma kontrarevolutionära sätt som borgarklassen i städerna. I dessa fall kommer kontrarevolutionen att segra (kontrarevolutionens seger i Bolivia efter revolutionen 1952 berodde till stor del på bondeorganisationernas förbund med MNR). Eller så tränger klasskampen in djupt på landsbygden, fattigbönderna och de mindre välbeställda mellanbönderna mobiliserar och organiserar sig för att försvara *sina egna omedelbara intressen*, varvid arbetarnas och böndernas allians kan marschera framåt till seger. Men den kan bara nå dithän om utsugarna i städerna och på landsbygden inte lyckas dränka ”bondekriget” i blod, det vill säga om man får deras armé ur gängorna, om den slås i stycken, slås tillbaka, det vill säga om proletariatet och fattigbönderna är beväpnade, det vill säga om staten är en proletär diktatur (eller, vilket är samma sak, om inbördeskriget mellan den sönderfallande borgerliga staten och den nyligen utvecklade arbetarstaten har nått det skede då den senare på ett effektivt sätt kan skydda fattigbönderna mot de härskande klassernas blodtörstiga förtryck).

Om de partier som ledde arbetarna vägrar att ta makten så uppvisar de inte någon sorts ”mer djupgående förståelse av bondefrågan”, utan en brist på förståelse av den samhälleliga och ekonomiska verkligheten i byarna som leder till att ”bondekriget” blir krossat. *Bondekriget kan bara segra under skydd från proletariatets diktatur.*

I ljuset av denna analys kan vi nu ta itu med frågan om ”stadier” i den permanenta revolutionens utveckling. De ”stadier” som Trotskij hänvisar till i **Den permanenta revolutionen** rör i vilken ordning massmobiliseringarnas konkreta mål framträder. Det är en praktisk fråga, det gäller en ”konkret analys av konkreta förhållanden”.

Den revolutionära processen (massornas våldsamma mobiliseringar) kan *utlösas* av en fråga som uppstår under kampen mot imperialismen, av frågan om nationellt självbestämmande, av

någon särskild aspekt på jordfrågan, av en fråga om ”nationella minoriteter”, av en fråga under kampen mot diktaturer (frihet åt politiska fångar) eller till och med av frågan om svält, att dela de tillgängliga resurserna (när allt kommer omkring var det så februarirevolutionen började i Ryssland 1917). Varje försök att på förhand rangordna dessa frågor politiskt och utifrån det härleda en allmän definition av dessa länders ”utvecklingsstadium”, skulle vara totalt oanvändbart. På detta område kommer händelserna alltid att skapa oförutsägbara varianter.

Trots att det för personer som tänker schematiskt kan förefalla otroligt störande, så är det fullt möjligt att en permanent revolutionär process i ett redan delvis industrialiserat underutvecklat land kan utlösas av ”typiska” arbetarklasskrav. Frågan om nationaliseringen av gruvorna spelade en inte oviktig roll för att starta den bolivianska revolutionen 1952. Det var inte ett ”rent” antiimperialistiskt krav. Samma sak gäller troligen nationaliseringen av Suezkanalen i Egypten.

Men det som skiljer dessa ”stadier” i den permanenta revolutionen från de stadier som är så kära för mensjevikerna och stalinisterna och deras efterföljare, är att de politiska kraven *inte under något stadium* i processen utesluter att den stora massan av arbetare *och bönder* mobiliserar och organiserar sig själva, och inte heller utesluter de deras omedelbara materiella och historiska sociala och ekonomiska intressen. Dessa massor kan bara tvingas in i ett sådant schema genom att man hindrar, tystar ner och förtrycker deras egna mobiliseringar, det vill säga (låt oss upprepa det) arbetarnas *liksom de utsugna böndernas* mobiliseringar. Detta är vad som står på spel vid de verkliga politiska valen.

Vi utesluter inte tillfälliga, punktvisa politiska allianser, ”klassallianser”, antiimperialistiska enhetsfronter” för väldefinierade mål *som man ska kämpa för*, och där man strikt följer linjen att ”marschera var och en för sig, slå tillsammans”. Men inte till vilket pris som helst. Inte till priset av att bromsa arbetarnas och fattigböndernas mobiliseringar för sina egna intressen, och deras egen organisering för detta mål, även om det skulle innebära att den ”antiimperialistiska enhetsfronten” skulle falla samman, eftersom den ”nationella” borgarklassen och (eller) borgarklassen på landsbygden föredrar att ge sig för imperialismen, diktaturer, ”halvfeodallister” etc, hellre än att låta sig omges av flammande bondekrig och proletära strejker med fabriksockupationer som är ett dödligt hot mot den.

Vi kan nu besvara en annan sarkastisk anmärkning från kamrat Doug Jenness, som ännu en gång visar att han ofta inte ens inser vad diskussionen handlar om. Han skriver:

Lenin säger att oktoberrevolutionen skapade grundvalen för den ”mest perfekta” kapitalistiska utveckling på landsbygden. (Mandel kan inte förneka detta utan att bryta med Marx *och* Lenin.)

Låt Marx och Lenin vila i frid. Låt oss istället analysera frågan både i ljuset av fakta, det vill säga de historiska erfarenheterna, och ur teoretisk synvinkel.

Fakta visar att det inte skedde ”den mest perfekta utveckling av kapitalismen på landsbygden” (kom ihåg att Lenin talar om en utveckling ”efter amerikanskt mönster”), varken efter segern för oktoberrevolutionen, den jugoslaviska revolutionen, den kinesiska revolutionen, eller den kubanska för att inte tala om den vietnamesiska revolutionen. I alla dessa fall ägde det i huvudsak rum en utveckling av *den enkla varuproduktionen* med frön till ett kapitalistiskt jordbruk, och inte ”den mest perfekta kapitalistiska utveckling inom jordbruket”. Den som inte förstår att ”den mest perfekta kapitalistiska utveckling” innebär en omfattande utveckling av det maskinella jordbruket och en omfattande utveckling av jordbruksproletariatet har inte

förstått mycket av kapitalismen enligt Marx.

Var ägde det efter revolutionen rum en privat ackumulation av kapital i händerna på de ryska, kinesiska, jugoslaviska eller kubanska kulakerna i en omfattning som skulle ha gjort det möjligt för dem att i stor skala köpa in jordbruksmaskiner, som det hursomhelst inte fanns tillgång till i dessa länder? Lenin, som förstod Marx, ville uppenbarligen säga: nationaliseringen av jorden kan bli utgångspunkt för den mest perfekta kapitalistiska utveckling av kapitalismen, under förutsättning att en hel rad andra villkor uppfylldes, varav villkoret att proletariats diktatur inte existerade skulle ha en framträdande plats. Doug Jenness' förenklade genväg förvandlar denna riktiga observation till fullständigt nonsens.

Vi förstår lagen om den ojämna och sammansatta utvecklingen, och inser därmed att nationalisering av jorden under den proletära diktaturens regim bara skulle kunna leda till "den mest perfekta utveckling av kapitalismen på landsbygden" (till jordbruksnäring, för det är vad vi talar om) på villkor att arbetarstaten hade givit kulakerna tillgång till omfattande leveranser av jordbruksmaskiner och hade givit dem tillåtelse att anställa och exploatera miljontals lantarbetare. Men långt innan en sådan process hade burit frukt, så skulle den ha riktat ett dödligt slag mot proletariats diktatur, den skulle ha krossat den. Det skulle ha bekräftats på det ekonomiska området (eftersom den privata kapitalackumulationen skulle ha fått övertaget över den "primitiva socialistiska ackumulationen", och som ett resultat av banden mellan världsmarknaden och kulakerna skulle värdelagen ha härskat i Ryssland) och även på det sociala området: de proletariserade och utarmade fattigbönderna skulle ha gjort uppror mot kulakerna, och om inte staten hade stött dem skulle förbundet mellan arbetare och bönder ha spruckit.

Det är därför Lenin så tidigt som 1917 kategoriskt kunde förkunna: "Socialistrevolutionärernas självbedrägeri och deras bedrägeri mot bönderna består just däri, att de tillåter och sprider den tanken att sådana omgestaltningar, att *liknande* omgestaltningar skulle vara möjliga utan att kapitalisternas välde störtats, utan att hela statsmakten övergått till proletariats, utan att den proletära statsmakten erhåller understöd av de fattiga bönderna genom de mest energiska revolutionära åtgärder mot kapitalisterna... Den politiska maktens övergång till proletariats, det är sakens kärna." ("Bönder och arbetare", *Samlade skrifter i urval*, bd 11, s 311-312, 318. [En bättre översättning av slutet på första meningen vore "utan att fattigbönderna stöder de ytterst energiska åtgärder som den proletära statsmakten vidtar mot kapitalisterna..." - öa.]

Vad långt det är från 1905 års "demokratiska republik" och "snabba europeiska utveckling av kapitalismen"! De som mot alla bevis idag vidhåller att det finns en "kontinuitet" mellan dessa två analyser lider av den allra värsta sortens blindhet, nämligen att vägra att se.

Under den imperialistiska epoken kan paradoxalt nog inte den "mest perfekta utveckling av kapitalismen på landsbygden" längre upprepas i de mindre utvecklade länderna ens under en borgerlig stat, trots många mer eller mindre konsekventa och mer eller mindre begränsade jordreformer. Även här är orsaken lagen om den ojämna och sammansatta utvecklingen: den ofrånkomliga överlappningen mellan jordbruket och industrin, mellan jordbruk och krediter, mellan ocker- och bankkapital och finanskapital, mellan det nationella och det internationella kapitalet, mellan den borgerliga staten och det kapitalistiska jordbruket, mellan den halvkoloniala och (eller) beroende borgerliga staten och det internationella imperialistiska systemet. I grund och botten är problemet att "den mest perfekta utveckling av kapitalismen på landsbygden" kräver just en övergripande amerikansk kapitalistisk utveckling i all sin invecklade beskaffenhet. Men under den imperialistiska epoken "är det inte längre möjligt med ett andra Amerika". Doug Jenness inledde med att godta detta påstående som en banal sanning – att bara teorin om den permanenta revolutionen kan förklara påståendet i all sin vidd. Men bara

minuten senare avvisar han det underförstått.

Frågan om proletariats självbegränsning

I det avsnitt av sin artikel där han öppet polemiserar mot kamrat Trotskij, så förebrår Doug Jenness honom för förutsägelsen att en ”tvåklassregering” skulle löpa risken att undertrycka eller begränsa proletariats kamp för sina egna mål (sid 41). Han hävdar bestämt att den ”tvåklassregering” som inrättades i oktober 1917 långt från att fungera som en broms på arbetarnas krav, inklusive att överta fabriker och expropriera kapitalisterna, i själva verket hjälpte proletariats att uppnå dem. Trotskij's förutsägelse påstås därför vara ett misstag.

Detta ”motargument” är meningslöst. Vi har redan slagit fast, att enligt Lenin och bolsjevikpartiets och Kommunistiska internationals samtliga programmatiska dokument, så var den regering som kom till makten efter oktoberupproret inte en ”tvåklassregering” utan proletariats diktatur. Inte bara i ”allmän historisk” mening, utan också i konkret och omedelbar mening.

Arbetarna var beväpnade. Cheferna var avväpnade. Arbetarna utövade makten genom sina sovjeter. Cheferna trakasserades, föraktades, förolämpades (läs detaljerna i Victor Serges **Year One of the Russian Revolution** [Ryska revolutionens första år]) och jagades bort från sina villor, herrgårdar och möblerade lägenheter av arbetarna, innan de exproprierades lagligt (så ”anarkistisk” denna storslagna arbetarrevolution var, för att använda en förolämpning som Doug Jenness är förtjust i, men som kamrat Lenin betraktade som en komplimang i **Stat och revolution**).

Under dessa förhållanden kunde givetvis ingen i Ryssland bromsa eller begränsa arbetarnas krav. Trots att det är ett faktum som alla seriösa historiker erkänner nämner Doug Jenness ingenstans det faktum att trycket från spontana arbetarmobiliseringar flera gånger tvingade bolsjevikerna att revidera det tidsschema som de hade tänkt sig för olika nationaliseringar. Det faktum att Lenin och bolsjevikerna gladeligen och utan tvekan medgav att de tusenfalt föredrog verkliga revolutionära processer framför på förhand fastställda scheman vittnar om deras beundransvärda revolutionära virke, som vi aldrig har ifrågasatt.

Men kamrat Doug Jenness undviker noga den fråga som uppstår logiskt utifrån hans sätt att tackla frågan om ”klassallianser”. Vad hände *i vartenda fall* där de som ledde den revolutionära processen lät sig dras in i en ”tvåklassregering”, som bara kunde vara en koalitionsregering *med borgarklassen*, eftersom inget ”bondeparti” som var självständigt från borgarklassen och proletariats någonsin har trätt fram på historiens scen? Vad hände också i de fall där de partier som ledde den revolutionära processen visserligen *i praktiken* bröt med borgarklassen (och dess ”bondepartier”), men försökte uttrycka deras politiska linje i de gamla formlerna om en revolution i stadier. *I vartenda fall* gjordes det (tyvärr framgångsrika) försök att mot *proletariats och fattigböndernas* vilja begränsa deras mobiliseringar, självorganisering och egen aktivitet, i den mån dessa mobiliseringar inte motsvarade de på förhand upprättade schemana.

I värsta fall blev resultatet inte bara att massorna undertrycktes, utan att revolutionen till följd av den demoralisering som förtrycket hade förorsakat drabbades av nederlag. I bästa fall blev resultatet att det uppstod arbetarstater som på grund av bristen på självorganisering av massorna *ända från början* var ytterst byråkratiserade. Det ledde till katastrofala konsekvenser för hur man löste de problem, svårigheter och konflikter som oundvikligen uppstår på vägen till socialismen. Det övergångssamhälle som föddes under dessa omständigheter ”blockerades” och blev ur stånd att röra sig framåt mot socialism. Detta fick i sin tur inte mindre förfärliga

resultat för det internationella proletariats medvetande och världsrevolutionens dynamik, som slog tillbaka och ännu mer förvärrade de spänningar och det slöseri som plågade de byråkratiserade övergångssamhällena.

Kamrat Doug Jenness tiger om allt detta. Det var kamrat Trotskijs stora förtjänst att han så tidigt som 1905 insåg de flesta av dessa problem, som tillsammans med den permanenta revolutionens problem överskuggade 1900-talets historia. Att man idag kan förebrå honom för det istället för att beundra honom är orsak till förfäran.

Vi har redan pekat på kamrat Doug Jenness' ganska selektiva metod att "läsa" Lenin. Den består av att dra ut ett eller två citat ur en bok på 100-150 sidor för att "bevisa" en förutfattad teori, utan att fundera på varför boken innehåller 20 citat som säger motsatsen, och om man därför inte först borde avgöra författarens övergripande uppfattning som den framträder ur verket i sin helhet. Men Doug Jenness försöker till och med ta hjälp av Marx' verk till förmån för sin förutfattade tes. Det går bara med hjälp av ett ännu mer "selektivt" läsande av Marx' och Engels' arbeten.

Det alarmerande i detta fall, som utgör ytterligare en glidning mot en mer omfattande och fullständig revidering av marxismen, är att han 1982 upprepar ett av de sista styckena i **Kommunistiska manifestet**, som skrevs före revolutionen 1848, som om det fortfarande var politiskt giltigt idag, som om bolsjevikerna inte bara hade tillämpat det 1905 utan också 1917, utan att ens förklara den politiskt strategiska teori som ligger bakom detta stycke, utan att fråga sig om förutsägelsen besannades av verkligheten 1848 och om Marx och Engels fortsatte att upprätthålla den.

Vad säger det aktuella stycket? Att Tyskland står på randen till en borgerlig revolution, att denna borgerliga revolution kommer att segra under ledning av borgarklassen, att den kommer att bli ett direkt förspel till den proletära revolutionen.

Av dessa tre förutsägelser besannades bara den första. De andra tre vederlades av händelserna. Den tyska revolutionen segrade inte, och kunde inte segra just därför att den blev kvar under borgarklassens ledning. Inte heller blev den ett förspel till den proletära revolutionen. De konkreta erfarenheterna av revolutionerna i Tyskland och Frankrike 1848 fick Marx och Engels att drastiskt skriva om sin revolutionära strategi. I *Centralledningens hänvändelse till förbundet*, som skrevs i mars 1850, sammanfattade Marx och Engels sitt bokslut över 1848 års revolution så här:

Vi sade Er, Bröder, redan år 1848, att den tyska liberala bourgeoisien snart skulle vinna herravälde och att den genast skulle komma att vända sin nyvunna makt mot arbetarna. Ni har sett, hur detta har gått i uppfyllelse... bourgeoisien... kunde [inte] genomföra detta utan att göra gemensam sak med det i mars besegrade feodala partiet, ja, utan att slutligen till detta feodala absolutistiska parti åter avträda herraväldet... (Marx/Engels, *Centralledningens hänvändelse till förbundet*, på marxists.org.)

Den historiska ordningsföljden var alltså inte: seger för den borgerliga revolutionen som leder till inledningen av den proletära revolutionen, utan inledningen av en borgerlig revolution som leder till kontrarevolutionens seger. Borgarklassens rädsla för proletariatet tog överhanden över dess önskan att avlägsna de halvfeodala kvarlevorna.

Utifrån detta drog Marx och Engels två strategiska slutsatser som inte hade funnits med i **Kommunistiska manifestet**: för det första att proletariatet måste bilda ett självständigt politiskt parti med sin egen speciella taktik *redan innan den borgerliga revolutionen bryter ut* och innan borgarklassens och den demokratiska småbourgeoisins "revolutionära" roll har

upphört, och det trots revolutionens borgerliga karaktär; och för det andra att tillämpa en strategi som var känd som ”permanent revolution”, ty det är i *Centralledningens hänvändelse till förbundet* som marxismens grundare använder detta begrepp för första gången.

Man bör inte glömma att **Kommunistiska manifestet** bara uppmanar kommunisterna att gå med i arbetarpartier i Storbritannien och USA, som stod utanför revolutionen 1848. I revolutionens viktigaste länder, Frankrike och Tyskland, förespråkar **Kommunistiska manifestet** öppet att kommunisterna bör gå med i småborgerliga partier (Louis Blancs parti i Frankrike, demokraterna i Tyskland) och inte bilda självständiga arbetarpartier. Här är bokslutet över denna taktik som Marx och Engels utarbetade i *Hänvändelsen* 1850:

En stor del av medlemmarna, som direkt hade deltagit i den revolutionära rörelsen, trodde att de hemliga sällskapens tid var förbi och att det räckte med offentlig verksamhet. De enskilda kretsarna och föreningarna lät sina förbindelser med centralledningen slappna och så småningom somna bort. Medan alltså det demokratiska partiet, småborgerlighetens parti, organiserade sig alltmer i Tyskland, förlorade arbetarpartiet sitt enda fäste och förblev på sin höjd organiserat i enskilda lokala grupper för lokala syften och råkade därigenom i den allmänna rörelsen helt under de småborgerliga demokraternas välde och ledning. Det måste bli ett slut på detta tillstånd; arbetarnas självständighet måste återställas. (Marx/Engels, *Centralledningens hänvändelse till förbundet*, på marxists.org.)

Bakom denna strategiska vändning låg också erfarenheterna av klasskamp i Frankrike, det franska proletariats uppror 1848, den blodiga sammanstötningen mellan borgarklassen och proletariatet *under revolutionens förlopp*, innan den hade fullbordat sina uppgifter, innan en institutionaliserad ”demokratisk republik” hade uppstått. Även här visade livet, klasskampen, de historiska erfarenheterna, att borgarklassen hade blivit *politiskt reaktionär och kontrarevolutionär* långt innan den hade fullföljt sina historiska ekonomiska uppgifter. Att förneka detta ”brott” i Marx’ och Engels’ tänkande, att förkunna att det går en politisk röd tråd från det ovan nämnda stycket i **Kommunistiska manifestet** till Marx och Engels i juni 1848, 1850, 1871, och ovanpå det lägga till att Lenin i **Stat och revolution** och under oktoberrevolutionen bildade en ”kontinuitet” med detta stycke är detsamma som att förvandla Marx och Lenin till halvmensjeviker eller till och med vulgära mensjeviker. Det är liktydigt med att behandla den revolutionära marxismens historia med outhärdlig nonchalans.

Under den tyska revolutionen 1918-1919 skrev en vänstersocialdemokratisk ledare (det behövdes inte mycket för att stå ”till vänster” om Noske!) en broschyr med titeln ”Hur man ska förlora en revolution”. I den ställde han **Kommunistiska manifestets** ”vetenskapliga”, balanserade, riktiga, genomtänkta ståndpunkt mot Marx vansinniga, i själva verket ”anarko-blanquistiska” ståndpunkt att stöda Parisproletariats uppror i juni 1848. Det kunde inte lyckas ”eftersom” den borgerliga revolutionen ännu inte var fullbordad, ”eftersom” kapitalismen fortfarande inte hade ”uttömt alla sina ekonomiska utvecklingsmöjligheter”. Som en följd därav var den enda möjliga utgången av detta ”vansinniga” uppror att driva borgarklassen i armarna på kontrarevolutionen.

Den mensjevikiska (rättare sagt vänstersocialdemokratiska) författaren till denna broschyr hade ännu 70 år efter händelsen inte förstått att den franska borgarklassen inte hade gått över till kontrarevolutionens läger i Frankrike på grund av Parisproletariats ”vansinniga uppror”, utan helt uppenbart därför att utvecklingen av kapitalismen, arbetarnas medvetande och arbetarrörelsen innebar att *klassmotsättningarna mellan Kapital och Arbete obönhörligen höll på att mogna*. Arbetarnas uppror var ett svar på denna utveckling och inte orsaken till den. Namnet på denna genuina anhängare till ”proletariats självbegränsning under den demokra-

tiska revolutionen” var Eduard Bernstein. Bernstein: ni har hört talas om honom, eller hur? Och om den sorts revisionistiska logik som fick Bernstein att dra sin slutsats?

De teoretiska rötterna till Doug Jenness fel

Hur kan det komma sig att kamrater som under årtionden har skolats i den revolutionärt marxistiska teorin och traditionen kan ”gå på grund” och sjunka till så djupt felaktiga ståndpunkter? Vi ser i huvudsak tre sammanhängande orsaker, som ännu en gång i den marxistiska rörelsens historia åskådliggör ”idéernas fruktansvärda objektiva dialektik”, en logik som Doug Jenness och hans anhängare verkar ha tappat all medveten kontroll över: ”Du glaubst du schiebst und wirst geschoben” (”Du tror att du knuffar på, och så knuffas du framåt”) som den store dialektikern vid namn Goethe så fyndigt uttryckte det.

Allting började med de nuvarande ledarnas i Socialist Workers Party felaktiga förståelse av det sätt på vilket Trotskij och Fjärde Internationalen har använt nationaliseringen av produktionsmedlen som ett grundläggande kriterium för att visa att Sovjetunionen fortfarande var en arbetarstat, trots den groteska byråkratiska diktaturen som hade makten. För Trotskij var nationaliseringarna *det avgörande kvarvarande elementet*, det vill säga, som han ofta framställde det, det som *överlevde* från Oktoberrevolutionen. Men han drömde aldrig om att *inskränka* erövringarna från oktober, och ännu mindre oktoberrevolutionens karaktär, till bara dessa nationaliseringar, och betrakta krossandet av den borgerliga statsmakten och skapandet av den nya sovjetmakten som ”mindre viktigt” eller ”mindre avgörande”.

Precis som för Lenin, Engels och Marx ansåg Trotskij att det avgörande under en samhällsrevolution var att makten överfördes från en klass till en annan, och inte att en viss egendomsform avskaffades omedelbart eller fullständigt. Redan **Kommunistiska manifestet** sa uttryckligen:

Vi såg redan ovan, att det första steget i arbetarrevolutionen är att höja proletariatet till härskande klass, erövra demokratin. Proletariatet kommer att begagna sin politiska makt till att *så småningom frånta bourgeoisin allt kapital* och centralisera alla produktionsinstrument i staten d v s i det som härskande klass organiserade proletariatets händer samt fortast möjligt öka mängden av produktionskrafter. (**Kommunistiska Manifestet**, på marxistarkiv.se. EM:s kursivering.)

Det nya teoretiska problem som Trotskij och alla revolutionära marxister ställdes inför från och med början på 1930-talet var en stat som hade uppstått efter en obestriddlig seger för den proletära revolutionen, men där ”proletariatet organiserad som klass”, och där den proletära demokratin inte längre existerade. Kan man trots byråkratins diktatur under dessa förhållanden fortfarande tala om en arbetarstat? Ja, svarade Trotskij, i så måtto som den nationalisering av produktionsmedlen och det monopol på utrikeshandeln som hade fötts ur oktoberrevolutionen fortfarande överlevde. Det var ett nytt kriterium på ett nytt problem, om *klasskaraktären på en byråkratiskt degenererad arbetarstat*. Det kan inte ens i vår vildaste fantasi användas som ett nytt ”vetenskapligt kriterium för att skapa en arbetarstat” som marxister ska använda på alla arbetarstater.

Drivna av en önskan att ”systematisera” detta felaktiga kriterium för att definiera alla arbetarstater – som de redan hade använt på alla segerrika socialistiska revolutioner, inklusive genom att på ett absurt sätt förneka att Pariskommunen var en proletariatets diktatur – började de SWP-ledare som delar kamrat Jenness’ nuvarande teorier att revidera *hela* den marxistiska teorin om staten. De började likställa ”staten” med ”samhället”, och glömde bort att staten

enligt själva den marxistiska definitionen är *ett antal apparater*, organ av specialiserade män (huvudsakligen men inte uteslutande ”beväpnade män”) som tar över funktioner som tidigare utövades av samhället i sin helhet, och gör det i en härskande klass’ intressen.

Statens klasskaraktär avgörs genom att besvara följande fråga: ”vilka historiska klassintressen tjänar i grund och botten dessa speciella apparater?”, och inte genom att fråga: ”vilka egenomsformer utvecklar eller bevarar denna stats herravälde under den närmaste perioden?” Den absolutistiska monarkins stat var en halvfeodal stat, trots att de halvfeodala jordägande stånden hade börjat förfalla eller till och med hade försvunnit i det ena eller andra landet, under den ena eller andra perioden. Ändå finns det på det hela taget inga tvivel om att denna stat fortsatte att försvara den halvfeodala adelns och det övre prästerskapets intressen, och om den inte hade funnits eller hade krossats av en borgerlig revolution, så hade dessa samhällsklassers öden förvärrats på ett kvalitativt sätt.

På samma sätt kan den borgerliga staten under den imperialistiska epoken nationalisera betydande delar av produktionsmedlen (inte bara under nationalistiskt populistiska regimer i halvkoloniala länder, utan också i imperialistiska länder, både under parlamentariskt demokratiska och auktoritära och fascistiska regimer), och ändå fortsätta att vara en borgerlig stat. Om den inte existerade så skulle nationaliseringarna bli betydligt mer omfattande, borgarklassens intressen som klass skulle definitivt skadas i stor omfattning, istället för delvis och tillfälligt.

Detta teoretiska misstag är särskilt allvarligt för revolutionärer i halvkoloniala länder, eftersom det kan få dem att dra fullständigt felaktiga slutsatser rörande klasskaraktären på vissa stater som vid första påseende verkar ha nationaliserat produktionsmedlen i lika stor utsträckning, eller mer, än Sovjet under NEP, och ändå fortsätter att vara borgerliga stater. Detta har visat sig av hela den efterföljande utvecklingen i Egypten, Irak, Algeriet, Syrien, Folkrepubliken Kongo, som tillhörde denna kategori. Och om det inte sker några nya omvälvningar så kommer händelserna tyvärr att bekräfta att Angola, Moçambique och Sydjemen bör placeras i samma kategori.

Kamrat Doug Jenness använder ett märkligt argument för att rättfärdiga denna revidering av den marxistiska teorin om staten: eftersom oktoberrevolutionen inte ”omedelbart” avskaffade det privata ägandet av de stora produktionsmedlen, så påstås den ha bibehållit den borgerliga staten, eftersom staten (det vill säga de härskande sovjeterna!) agerade för att ”skydda” och till och med ”försvara” dessa egendomar. Med andra ord: om du sätter en kniv mot halsen på en fascistisk massmördare som har angripit dig brutalt efter att ha slaktat flera andra personer, och du inte omedelbart skär av honom halsen utan kontrollerar att han inte har en medbrottsling som kan angripa dig bakifrån (du skär av halsen ”först” en timma ”senare”), då ”skyddar” du honom, du ”försvarar” honom, du ”räddar hans liv”. Kniven som skär av halsen blir en ”skyddande kniv”. En i sanning oemotståndlig ”logik”!

Redan från det ögonblick då de grep makten tillkännagav bolsjevikerna sin avsikt att socialisera den ryska ekonomin. Redan den 25 december 1917 skrev Lenin i sin artikel ”Hur bör tävlan organiseras?”:

Penningpåsens lakejer, utsugarnas drängar – herrar borgerliga intellektuella – har ”skrämt” folket med socialismen, folket som just under kapitalismen är dömt till det straffarbete och det kasernliv, som det oerhört tunga, enformiga arbetet innebär, ett liv på svältgränsen, i betungande armod. Det första steget till att befria de arbetande människorna från detta straffarbete är att konfiskera godsägarjorden, införa arbetarkontroll och nationalisera bankerna. De nästa stegen blir att nationalisera fabriker och verkstäder,

att organisera hela befolkningen i obligatoriska konsumtionsföreningar, vilka samtidigt är föreningar för avsättning av produkter, samt att införa statsmonopol på handeln med spannmål och andra nödvändighetsvaror. (Lenin, *Valda verk i 10 band*, bd 7, s 405.)

En stat som *från det ögonblick då den uppstår* tillkännager denna avsikt, och genomför den utan minsta ny revolution eller inre omvandling, en stat som några få veckor senare utropar ”Det socialistiska fosterlandet i fara!”, och avslutar denna appell från 21 februari 1918 med orden ”*Leve den internationella socialistiska revolutionen!*” (*Ibid*, s 474-475. [Denna appell står med i Lenins verk, men skrevs i själva verket av Trotskij – öa.]), en sådan stat påstås vara en ”borgerlig stat” som leds av en ”tvåklassregering”? Behöver vi ännu en gång betona hur absurda sådana ”slutsatser” är, som i sig själva är tillräckliga skäl för att fördöma kamrat Jenness’ hela spetsfundigheter för att sakna minsta teoretiskt och politiskt värde?

Det tredje teoretiska misstaget hänger ihop med de två föregående, och var en överdrivet förenklad och mekanisk, och därmed felaktig syn på det ledarskap för den revolutionära processen som ledde till att proletariats diktatur upprättades. Kamrater som delar Doug Jenness’ åsikt fastnar av samma skäl i en motsättning: antingen upprättades proletariats diktatur under ledning av ett parti, och då *måste* detta parti vara ett revolutionärt marxistiskt parti, eller så finns det inget revolutionärt marxistiskt parti, och då är det ingen proletär diktatur eller så upprättades den trots och mot det ledande partiet, ”under trycket från massorna”.

Detta misstag ledde först till en systematiskt sekteristisk inställning till de jugoslaviska, kinesiska och vietnamesiska kommunistpartierna, som felaktigt betecknades som ”stalinistiska partier”, och ledde också till en långvarig fördröjning innan man medgav att det hade uppstått nya arbetarstater. Denna inställning hörde samman med en skolastisk och dogmatisk uppfattning om ”stalinismen” som begränsade den till ”teoretiska uppfattningar”, oberoende av de verkliga banden till den sovjetiska byråkratin, och – viktigare – *oberoende av dessa partiers verkliga politiska praktik* och objektiva roll under klasskampens revolutionära process. Allt detta ledde till en kolossalt spontanistisk syn på den jugoslaviska, kinesiska och vietnamesiska revolutionerna, där man helt förnekade den roll som kommunistpartierna i dessa länder hade för att förbereda och leda störtandet av kapitalismen (rester av dessa uppfattningar finns fortfarande kvar – men hur länge till? – i kamrat Doug Jenness’ artikel, när det gäller det kinesiska kommunistpartiet).

Under mer än två årtionden varnade vi systematiskt men förgäves de kamrater som ledde SWP för de faror som fanns i denna sekteristiska och dogmatiska inställning, som dessutom hade underkänts under historiens prövningar. Svart och vitt är inte de enda färgerna, precis som ”kontrarevolutionär stalinism” och ”revolutionär marxism” inte är de enda alternativen. Det finns mellanliggande kategorier. Vi har Pariskommunen, som upprättades utan något ”revolutionärt marxistiskt” ledarskap, under ett ledarskap som omfattade några marxister (en minoritet), proudhonister, blanquister, och andra. Vi har den proletära diktatur som upprättades i Ungern 1919, under ett blandat ledarskap som innefattade vänstersocialdemokrater och kommunister. Proletariats diktatur som upprättades i Jugoslavien, Kina, Vietnam och Kuba av *pragmatiska revolutionära ledarskap* som hade en revolutionär praktik, men en teori och ett program som inte var tillräckligt vare sig för deras egen revolution och i synnerhet inte för världsrevolutionen.

Det faktum att de genomförde en socialistisk revolution – ett faktum som är oändligt mycket viktigare än att de saknade en fullgod teori – innebär att det vore höjden av sekterism att kalla dem ”kontrarevolutionärer”. Att kalla dem ”stalinister” vore att ge stalinismen helt nya

förtjänster. Men det faktum att de inte hade och fortfarande inte har ett fullgott övergripande program för att bygga en socialistisk värld, betyder att det vore helt malplacerat att kalla dem ”revolutionära marxister”. De är pragmatiska revolutionärer, ur teoretisk synvinkel skulle vi kunna säga ”vänstercentrister”, utan att på minsta sätt ge det någon nedsättande betydelse. Men bristen på ett riktigt program är inte bara en pytteliten vårt i ett ansikte som i övrigt strålar av skönhet. Det är en allvarlig brist, som har *negativa praktiska konsekvenser* både för deras ingripande i världsrevolutionen och för uppbygget av socialismen i deras egna länder.

Denna sekteristiska och dogmatiska uppfattning började falla sönder först under hammarlagen från den kubanska revolutionen och sedan den nicaraguanska revolutionen. Men Doug Jenness’ anhängare var fast in sin förenklade ”svartvita” syn, och ändrade helt enkelt sin uppfattning inom ramen för samma motsättning som de hade skapat. Genom att ge begreppet ”arbetar- och bonderegering” allmän giltighet som något annat än proletariats diktatur, och till och med utsträcka det till oktoberrevolutionen 1917, får man det verktyg med vilket denna omsvängning kommer att ”systematiseras”.

Parollen för en ”arbetarregering” eller för en ”arbetar- och bonderegering” (i länder där bönderna fortfarande är en viktig del av den arbetande befolkningen) är en oundgänglig *övergångsparoll*. Den kröner alla övergångskrav. Dess pedagogiska, propagandistiska och ibland agitatoriska funktion är att få massorna att utifrån sina egna erfarenheter, och utifrån sin givna verkliga medvetandenivå, i praktiken ställa frågan om att störta den borgerliga regeringen, att ta hela makten och krossa den borgerliga staten.

Det är därför den är en i högsta grad algebraisk paroll, vars konkreta form beror på en rad förhållanden som varierar från ett land till ett annat och från en situation till en annan: hur intensiv klasskampen är, nivån på massmobiliseringarna, hur allvarlig borgarklassens politiska kris är, hur omfattande massornas självorganisering är (och dess exakta former), hur stort förtroende de fortfarande har för sina traditionella organisationer, om det uppstår verkliga revolutionära masspartier eller ej, oavsett om de fortfarande är verkliga minoriteter, etc.

Men det är en nödvändig paroll och *inte ett nödvändigt stadium* under den revolutionära processen, inte ett förment mellanliggande stadium mellan den borgerliga staten (borgarklassens diktatur) och arbetarstaten (proletariats diktatur). I praktiken visade det sig inte vara nödvändigt, och det visade sig att det inte konkretiserades (utom som en synonym för proletariats diktatur) i Ryssland, Jugoslavien, Vietnam, eller enligt vår uppfattning (men det är inte längre kontroversiellt i Fjärde internationals) ens i Kina. När det konkretiseras som något skilt från proletariats diktatur, så beror det, som det anges både i Kommunistiska internationals resolution om taktiken från den fjärde kongressen och i **Övergångsprogrammet**, bara på att det ledande partiet (eller något av de ledande partierna) för den revolutionära processen anser att det inte omedelbart ska pressa fram en slutgiltig brytning med borgarklassen (eller på grund av landets enorma underutveckling *inte kan* pressa fram den omedelbart).

Vi talar givetvis om en *politisk brytning*, en brytning med den borgerliga statens institutioner och att de krossas, och inte ett ”omedelbart och fullständigt” avskaffande av privategendomen, som ingen förnuftig person, till att börja med Marx, Engels, Lenin och Trotskij, någonsin ansåg vara en förutsättning för att upprätta proletariats diktatur. Dessutom existerar det inte något sådant ”fullständigt avskaffande” någonstans på jorden. Än idag är i Sovjetunionen, 65 år efter oktoberrevolutionen, 6-8% av produktionsmedlen och ungefär 25% av jordbruksproduktionen fortfarande privata.

Förr var alla som inte var trotskister kontrarevolutionärer. Nu är alla de som inte är kontrarevolutionärer revolutionära marxister (vi kan slå vad om att det inte kommer att dröja länge

innan Doug Jenness tillskriver denna goda egenskap till först det vietnamesiska kommunistpartiet och sedan, vem vet, kanske också det kinesiska kommunistpartiet). Om man tidigare blev entusiastisk över de segerrika jugoslaviska, kinesiska och vietnamesiska *revolutionerna*, innebar det att man ”kapitulerade för stalinismen”. Om man idag uttrycker den minsta kritik mot de kubanska, nicaraguanska och till och med vietnamesiska *ledarskapen*, så kallas det ”steril sekterism”. Antingen okritiskt stöd eller sekteristiskt förkastande: de kamrater som håller med Doug Jenness kan inte undvika detta dilemma. Ändå är lösningen väldigt enkel: att *kombinera* ett totalt stöd till den revolutionära processen med en berättigad kritik av dess ledning varje gång den handlar mot (det ”nationella” eller ”internationella”) proletariats intressen.

Efter att ha anklagat oss för ”opportunism” mot de levande revolutionerna, så anklagar de kamrater som håller med Doug Jenness oss nu för ”sekterism” mot revolutionernas ledare. Båda anklagelserna är felaktiga.

Men eftersom världsrevolutionen utgör en helhet (om än en helhet som är uppbyggd av tre djupt sammanhängande delar), så kan inte den allt tydligare anpassning som de kamrater som håller med Doug Jenness gör till pragmatismen hos de ledarskap som har lett verkliga revolutioner efter Andra världskriget inte rädda dem från att undvika en sekteristisk fallgrop. Den leder dem i själva verket till en allt större sekterism mot alla de delar av världsrevolutionen och massrörelsen i världen som inte passar in i detta förenklade ”lägerteoretiska” schema som grundas på stater: allt större sekterism mot medlemmarna i *Solidarnosc*, aktivisterna i *Labourpartiets* vänster, medlemmarna i antikrigsrörelsen, allt större sekterism mot fackföreningarnas vänster som kämpar mot den kapitalistiska åtstramningspolitiken, mot de proletariat som drabbar samman med så kallade ”antiimperialistiska” borgerliga regeringar, etc.

Källan till denna ökande sekterism (som kombineras med opportunism gentemot den castroistiska strömningen) är densamma: *en oförmåga att i första hand bedöma en rörelse utifrån de objektiva konsekvenser som dess politiska praktik i klasskampen leder till*, ett systematiskt ersättande av detta marxistiska materialistiska kriterium med ett dogmatiskt och idealistiskt kriterium, nämligen vilken inställning som ledarna för dessa rörelser har till en politisk fråga som (utan minsta teoretiska berättigande) har bedömts vara ”central”: tidigare var det frågan om ”stalinismen”, nu är det frågan om ”försvaret av Sovjetunionen”.

Detta är inte platsen för att granska den nicaraguanska revolutionens förlopp. Vår rörelse har redan gjort det i flera dokument, och den kommer att fortsätta att göra det vid den tolfte kongressen. Men en sak är säker: ingenting i den nicaraguanska revolutionens verkliga förlopp styrker att det finns någon sorts ”tvåklassmakt”, ”tvåklassregering” eller ”tvåklasstat”, eller ännu värre en revolutionär regering som krossar den borgerliga statsapparaten samtidigt som den bibehåller – en borgerlig stat.

I en situation där historien ännu inte har avgjort frågan om vilken klass, vilken makt, som har besegrat den andra kan det existera en dubbelmakt mellan två fientliga klasser. Men det kan inte finnas en ”tvåklassregering” i den meningen att den varken skulle befinna sig under proletariatets eller borgarklassens herravälde.

Genom att förvirra denna avgörande fråga, slår de kamrater som håller med Doug Jenness utan att själv vara medvetna om det in på en väg som leder till att rättfärdiga några av 1900-talets största revolutionära nederlag. Exakt samma sätt att argumentera användes för att rättfärdiga den linje som ledde till nederlaget i Spanien 1936 och i Chile 1973, för att bara nämna två exempel. Om det på den verkliga maktens nivå finns en ”mellanliggande lösning” mellan borgarklassens diktatur och proletariatets diktatur, så var vänliga och berätta för oss

varför arbetarpartier inte skulle kunna utöva en *verklig makt* inom ramen för en ”verkligt försvagad” borgerlig stat. Trots alla löften om kontinuitet kastar man hela leninismen i sjön...

Från ett övergivande av den permanenta revolutionen till ett övergivande av den antibyråkratiska politiska revolutionen?

För tre år förutspådde vi i vår artikel ”Kamraterna Clarks, Feldmans, Horowitz’ och Waters’ 21 teoretiska misstag” (daterad 15 september 1979, och utgiven i *Intercontinental Press* och *Inprecor*, vol 19, s 456, 4 maj 1981), att de ledande kamrater i SWP som håller med kamrat Doug Jenness’ idéer till sist skulle bryta öppet med teorin om den permanenta revolutionen. Nu framträder denna inriktning tydligare. Det återstår fortfarande att se vad de praktiska politiska konsekvenserna kommer att bli. (Lyckligtvis!) har SWP:s ledarskap ännu inte vidareutvecklat dem fullt ut.

Idag kommer vi att drista oss att göra en andra förutsägelse: om kamrat Jenness och hans ”medteoretiker” inte hejdar sig i tid på vägen ner längs denna revisionistiska väg, så riskerar de att åtminstone denna gång omedvetet och utan att vilja det att gradvis överge den marxistiska teorin om den sovjetiska byråkratin, och i synnerhet att överge vår strategi för en antibyråkratisk politisk revolution, till förmån för ett undergivet perspektiv på en ”gradvis demokratisering” av dessa stater, och ännu värre ”demokratisering uppifrån”.

Vad har vi för grund för denna förutsägelse?

För det första ett grundläggande faktum inom den internationella arbetarrörelsen. Den kommunistiska rörelsen har bara givit upphov till två grundläggande ideologiska strömningar som har existerat under lång tid och som har funnits överallt: den stalinistiska strömningen och dess biprodukter, och den revolutionärt marxistiska strömningen, det vill säga i huvudsak trotskismen. Mellan dessa två strömningar finns det inte utrymme för en stabil, varaktig strömning, inte ens en ”äkta leninistisk” strömning, av den enkla anledningen att Lenin slutade skriva 1923. Under de senaste 60 åren har det ägt rum ett oräkneligt antal politiska fenomen av stor historisk betydelse, för vilka Lenins arbeten bara ger några få referenspunkter men inga förslag till övergripande lösningar som går att bekräfta eller vederlägga i ljuset av erfarenheterna.

Det krävs alltså mer än Lenins skrifter för att hitta vägen. Låt oss nämna följande saker att komma ihåg: frågan om fascismen, frågan om Sovjetunionens byråkratiska förfall, frågan om förhållandet mellan den socialistiska demokratin och de ekonomiska problemen under uppbygget av socialismen, frågan om strategin för makten i de halvkoloniala länderna, frågan om kärnvapnen, arbetarförvaltningens plats i kampen mot byråkratin, frågan om sambandet mellan kapitalismens nedgång och strategin för arbetarmakt i de imperialistiska länderna, etc.

Under dessa förhållanden är det ingen slump att Trotskij själv skrev:

Det kan sägas att stalinismen i sin helhet, såsom teori betraktad, växte fram ur kritiken av teorin om den permanenta revolutionen såsom den formulerades 1905. (*Tre uppfattningar om den ryska revolutionen*, på marxistarkiv.se, s 1.)

”Kritiken av teorin om den permanenta revolutionen”, ”stalinismen i sin helhet”: låt kamrat Doug Jenness och hans anhängare begrunda den ödesdiga innebörden i Trotskijs analys. I den kommunistiska rörelsens historia, i den revolutionära rörelsens historia, har varje vändning mot att *proletariatet* behöver gripa makten på ett *direkt* sätt sedan 1923 alltid inlett med

ett angrepp på trotskismen.⁹

En väsentlig del av teorin om den permanenta revolutionen är att förneka teorin om ”socialismen i ett land” (det vill säga att uppbygget av socialismen inte bara kan utan måste börja i länder där den socialistiska revolutionen har segrat, men att det inte kan fullbordas där). Det inbördes förhållandet mellan den internationella revolutionen och en segerrik revolution i ett eller flera länder medför att det så att säga också finns ett inbördes förhållande mellan byråkratiseringen av dessa arbetarstater och nederlagen för den internationella revolutionen, ett samband som härrör ur samma källa som teorin om den permanenta revolutionen: *en riktig bedömning av styrkeförhållandena mellan klasserna* strax innan, under och efter revolutionen, både i de mindre utvecklade länderna och i internationell skala. Samma bristande förståelse för proletariats och den proletära diktaturens avgörande roll för att garantera revolutionens seger i dessa länder ligger bakom den bristande förståelsen av proletariats avgörande roll för att röja vägen för att avskaffa det hinder som den byråkratiska diktaturen utgör, ett hinder både för den internationella revolutionen och för uppbygget av socialismen.

Varhelst man söker efter en lösning, vare sig det är på det ekonomiska, sociala, politiska eller kulturella området, så inbegriper det alltid *att stärka proletariats objektiva och subjektiva tyngd under revolutionen och i staten* (vilket är knutet till att staten börjar vittra bort). En internationell spridning av revolutionen, påskyndad industrialisering, utvidgad socialistisk demokrati, återvändande till verkliga sovjeter, verklig demokrati i partiet, flerpartisystem i sovjeterna: alla dessa förslag, hela denna strategiska linje, hela detta revolutionära marxistiska ”motprojekt” som ställs mot den strategi vars inspiration är byråkratins materiella intressen, grundar sig på en enda inre logik: *en kvalitativ ökning av proletariats tyngd och makt i samhället och staten, att upprätta, sprida och generalisera arbetarrådets (sovjeternas) makt.*

Man måste inse att de socialistiska revolutioner som segrade efter Andra världskriget tog en speciell form som skilde sig från oktoberrevolutionen, framförallt på grund av – bortsett från de subjektiva, historiska faktorerna – det grundläggande faktum att proletariats i städerna i de länder där de segrade inte var en klass som var i majoritet, och inte hade tillräcklig tyngd för att *tvunga igenom* sina egna aktionsformer och speciella former för självorganisering och få dem att dominera den revolutionära processen. Men det är inte längre fallet i dagens värld, i alla imperialistiska länder, de flesta halvindustrialiserade beroende länder, och i alla byråkratiserade arbetarstater. Det är orsaken till att *alla* proletära revolutioner i ett stort land, och *i synnerhet* varje segerrik proletär revolution inklusive en antibyråkratisk politisk revolution kommer att leda till att det bildas arbetarråd, vars herravälde kombinerar alla de olika sidorna hos vår världsrevolutionära strategi.

Detta är förbindelsen mellan den permanenta revolutionens andra och tredje teser och teorin om den antibyråkratiska revolutionen, eftersom det (som byråkratins hela historia sedan 1923 har visat) är uteslutet att den kommer att reformera sig själv. Det räcker att citera Stalins berömda ramaskri: ”Dessa kadrer kan bara avlägsnas med hjälp av ett inbördeskrig”. Sätt in ”byråkrater” istället för ”kadrer” så inser man att det är oundvikligt med en politisk revolution.

Och slutligen, eftersom (som händelserna i Polen alldeles nyligen har bekräftat) det inte går att avskaffa byråkratin, dess monopol över makten, utan en revolution, eftersom byråkratins

9 Låt oss tillägga att *nästan alla* de argument som kamrat Doug Jenness använder mot kamrat Trotskij sträcker sig i direkt linje från de termidorianska epigonernas polemik 1923-1928, från nystalinister som Mavrakis (**On Trotskyism**), eller sovjetbyråkratins pamflett, skriven av M Basmanov, **Contemporary Trotskyism: Its Anti-Revolutionary Nature**, Moskva: Progress Publishers, 1972.

maktmonopol ("partiets ledande roll") är källan till enorma materiella privilegier som byråkraterna vårdar som sin ögonsten, så berör nu frågan om en politisk revolution mer än en tredjedel av mänskligheten, nästan en tredjedel av världens proletariat. Att underordna den politiska revolutionen under någon sorts påstådd "prioritet" för den "antiimperialistiska kampen" och att samtidigt underordna ett kompromisslöst försvar av proletariats egna intressen i de halvkoloniala och beroende länderna under någon sorts påstådd "prioritet" för de "antiimperialistiska målen" *inskränker* (i bästa fall) *mer än halva proletariatet till rollen av hjälpare* till, eller offer för, en påstådd "kamp mellan de två lägren" som inte längre är verkliga klassläger, utan läger som består av stater och regeringar oberoende av deras konkreta band till det verkliga proletariatet.¹⁰

Från och med då bryter man världsproletariatets enhet, den dialektiska enheten mellan världsrevolutionens tre sektorer som uttrycker denna enhet. Från och med då skjuter man upp inriktningen mot en verklig världsrevolution (som bara kan vara denna dialektiska enhet) till ett bättre tillfälle, om inte till Domedagen. (Den dag då imperialismen kommer att ha besegrats? Hur? Utan att det internationella proletariatet har segrat?) När man överger den permanenta revolutionens teori och praktik så är det den enda alternativa väg som står öppen.

Handlar det bara om ett försök att "anpassa vårt språk" för att "underlätta en dialog" med de castroistiska och sandinistiska kamraterna? Är trots allt inte "arbetarstater", "byråkratiskt deformerade arbetarstater", "byråkratiskt degenererade arbetarstater", "byråkratiska arbetarstater" bara "sektaristiskt dravel": ingen kan förväntas få någon rätsida på sådant hokus pokus. Varför inte använda "gängse språkbruk", "vanliga ord" när vi talar med de "nya revolutionära förtrupperna", och helt enkelt säga "socialistiska" stater, även om vi särskilt måste säga att byråkratin finns, etc.

Men kom ihåg att den första revideringen av teorin om den permanenta revolutionen också hade börjat med en mindre förändring av formuleringarna. Därefter kom en revidering av innehållet, och till slut kom man fram till det nuvarande förkastandet av både formuleringar och innehåll. Det ger skäl till eftertanke.

Dessutom för man redan fram möjligheten av en pånyttfödelse av kommunistpartierna, om än (för tillfället) bara för Centralamerika. Men varför stanna där? Hur är det med kommunistpartierna i resten av Latinamerika? Och hur är det de i Afrika (vissa ser redan det sydafrikanska ANC, vilket som bekant leds av kommunistpartiet, som ett "revolutionärt ledarskap" under utveckling)? Hur är det med vissa arabländer? Hur är det med Vietnam? Hur är det med Irland? Rör vi oss inte sakta mot att tänka oss möjligheten att byråkratins härskande partier i Östeuropa också pånyttföds ("demokratiseras")?

Bara diskutabla och till och med skvalleraktiva spekulationer? Men vi lade märke till att kamrat Ellen Kratke skrev i *Militant*, den 1 oktober 1982:

Många [arbetare] känner till att det pågår en kamp i världen mellan två ekonomiska system, kapitalism och socialism.

10 "Lägerteorins" icke marxistiska karaktär visar sig allra tydligast i hur den bedömer Kina. Under Kinas militära konflikt med Vietnam kallade vissa lägerteoretiker det till och med för ett "fascistiskt land" eller en "fascistisk regering". För försvararna av "lägerteorin" hade Kina blivit "hegemoniskt", "reaktionärt" eller till och med "imperialistiskt". Ändå är produktionsförhållandena i Kina och statens karaktär *precis samma* som i Sovjetunionen. Avgörs en stats samhälleliga karaktär av dess tillfälliga allianser under ett diplomatiskt spel, och inte av dess sociala och ekonomiska grundvalar? Var inte detta en av schachtmaniternas felaktiga teorier vid tiden för pakten mellan Stalin och Hitler?

Så det existerar redan ett "socialistiskt ekonomiskt system", även om det är en "socialism" med penningekonomi, marknad, varuproduktion i stor skala, lönearbete och många andra "finesser" som "socialistiska" avskedanden av strejkande arbetare och "socialistiska" förbud mot strejker, "socialistisk" censur av kommunistiska idéer och bokhandlar, "socialistisk" internering på psykiatriska kliniker, etc. Så "socialismen i ett land" är trots allt möjlig ?

Bara ett skrivfel? Än en gång, låt oss hoppas det. Men märk väl att kamrat Doug Jenness är redaktör för *Militant* och han har i allmänhet vant oss vid mycket större "leninistisk vaksamhet".

Anledningen till att vi provocerar kamrat Jenness på detta sätt är varken på grund av någon sorts fiendlighet eller någon önskan att måla fan på väggen, som ordspråket säger. Det är på grund av att det är Fjärde internationalens och alla revolutionära marxistiska kadrers och aktivisters plikt att slå larm, att allvarligt varna för att en skråma håller på att bli kallbrand. Vår polemik har ett enda mål: att rädda *Socialist Workers Party* för den revolutionära marxismen, för den amerikanska revolutionen, för världsrevolutionen. Men det går bara att rädda om det i tid hejdar vissa av sina ledare som är på väg mot en brytning med trotskismen. Det är också hur "omvärlden" som ger akt på oss och observerar oss har bedömt kamrat Doug Jenness' och hans anhängares utveckling. Det är uppenbart i följande citat ur den tidigare prostalinistiska och fortfarande antitrotskistiska amerikanska veckotidningen *The Guardian*: "SWP har i tysthet kastat en del av sitt trotskistiska bagage överbord." (14 juli 1982.)

12 december 1982.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)